

QARABAĞ

AZƏRBAYCANDIR

*"Səs" qəzeti mənim
ürünən ən əziz qəzətdir*

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

Nº 092 (6292) 27 may 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlinçə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

Şərqi ilk demokratik respublikası - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti

Bəli, bu gün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan Azərbaycan dövləti - Qalib Sərkərdə Prezident İlham Əliyevin "Dəmir yumruq" siyasetinin gücü ilə Güclü Ordumuzun rəşadətli əsgər və zabitlərinin birliyi və qəhrəmanlığı ilə xalqımızın...

Bax 6

"Azərbaycan Prezidentinin
Cənubi Qafqazın
gələcəyi ilə bağlı mövqeyi
aydın və birmənalıdır"

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirdiyi "Cənubi Qafqaz:

Regional inkişaf və əməkdaşlıq perspektivləri" adlı müzakirənin iştirakçı olması çox xoş idi. Bir sıra ölkələrin sabiq prezidentlərinin, baş nazirlərinin, mühüm beynəlxalq təşkilatların sədrlerinin qatıldığı müzakirələr regional...

Bax 2

Vladimir Putin: "Azərbaycan beynəlxalq gündəlikdəki mühüm məsələlərin həllində fəal rol oynayır"

Bax 2

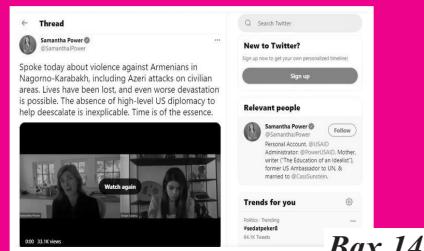
Bax 4

YAP Gənclər Birliyi görüş keçirib

Mayın 26-da Yeni Azərbaycan Partiyasının Gənclər Birliyi "Gənclər siyasetinin sistemli təşkilinin cəmiyyətin inkişafında rolü"...

USAİD-in rəhbəri xalqımızı
və dövlətimizi təhqir edir
və burada iş aparır?

Birbaşa Corc Sorosun nəzərində olan, eləcə də ABŞ-in maraqlarını ifadə edən USAİD-in yeni rəhbəri Samantha Powerin bütövlükde Türk dünyasına aşkar nifrəti barədə kifayət qədər məlumatlar vermiş. SIA olaraq bu dəfə...

Bax 14

Leonid Kalašnikov: "Fransa və ABŞ
Qarabağdakı sülhü "partlatmağa" çalışır"

Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri, Avrasiya integrasiyası və həmyerililərlə əlaqələr komitəsinin sədri Leonid Kalašnikov sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası ilə bağlı Azərbaycan və Ermənistana arasında yeni mümkün razılışma barədə Moskva-Bakı...

Bax 8

"Niyə SSRİ-də hamı bir
stəkandan su içdi və
xəstələnmədi?"

"...Uşaqların dayısı evimizin
daimi qonağı olmasa da, bu
gündərdə bize gəlməşdi. Biz nahar etmişdik deyə,
qızım onun üçün yenidən nahar süfrəsi açdı. Evdə
olan iki nəvəm də, dayılarından gördüyü qayğı..."

Bax 10

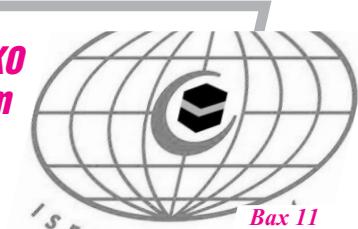
Zəngəzur dəhlizi
ölkəmizə hansı
dividendləri gətirəcək?

Bax 7

Ən çətin anların sınağından
çıkan, dünyada analoqu ol-
mayan qardaşlığın, Ulu Öndər Heydər Əliyevin dediyi
kimi, "Bir millət, iki dövlət"
tezisinə əsaslanan reallığın
təcəssümüdür. Bu birlik,
qardaşlıq bütün...

Bax 11

Azərbaycan-İESCO
münasibətləri İslam
dünyasına
nümunədir

Azərbaycanı
dünyaya düşmən
edənlər indi
diplomatiyadan
danışırlar...

Bax 14

Dibala
"Atletiko"ya
keçir?

Bax 16

Vladimir Putin: "Azərbaycan beynəlxalq gündəlikdəki mühüm məsələlərin həllində fəal rol oynayır"

Azərbaycan sosial-iqtisadi, elmi-texniki və digər sahələrdə nəzərəçarpan uğurlara nail olub. Sizin ölkəniz dünya arenasında yüksək nüfuz qazanıb, beynəlxalq gündəlikdəki çoxsaylı mühüm məsələlərin həllində fəal rol oynayır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin Respublika Günü münasibətə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə təbrik məktubunda yer alıb.

Məktubda deyilir: "Biz Azərbaycan ile mehriban dostluq ve qarşılıqlı hörmət ənənələrinə

əsaslanan münasibətləri yüksək qiymətləndiririk. Əminəm ki, biz birgə səylərimizlə bundan sonra da xalqlarımızın rifikasi, regional təhlükəsizliyin və sabitliyin təmin edilməsi namına bütün sahələrdə strateji tərəfdəşlığı və səmərəli əməkdaşlığı hərəkəflə möhkəmləndirəcəyik".

Ceyhun Bayramov BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlığa qarşı Mübarizə İdarəsinin icraçı direktoru ilə görüşüb

Mayın 26-da Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov BMT-nin Vyana bölməsinin Baş direktoru, BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlığa qarşı Mübarizə İdarəsinin (BMTNCİ) icraçı direktoru xanım Gada Vali ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycan ilə BMTNCİ arasındakı əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafından mənunluq ifadə olunub.

Tərəflər narkotiklərin qeyri-qanuni dövriyyəsi, korrupsiya və digər transmilli cinayətkarlıq növlərinə qarşı mübarizədə meydana çıxan çətinliklər barədə müzakirə aparıb və birgə əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı razılıq əldə ediblər. Görüşdə, həmçinin korupsiyaya qarşı mübarizə istiqamətində Azərbaycan Respublikasının uğurlu modeli

olan "ASAN xidmət" və DOST mərkəzləri barədə fiqir mübadiləsi aparılıb və bu müsbət təcrübənin paylaşılmasının əhəmiyyəti vurğulanıb.

"Azərbaycan Prezidentinin Cənubi Qafqazın gələcəyi ilə bağlı mövqeyi aydın və birmənalıdır"

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirdiyi "Cənubi Qafqaz: Regional inkişaf və əməkdaşlıq perspektivləri" adlı müzakirələrin iştirakçısı olmaq çox xoş idi.

Bir sıra ölkələrin sabiq prezidentlərinin, baş nazirlərinin, mühüm beynəlxalq təşkilatların sədrlərinin qatıldığı müzakirələr regional beynəlxalq marağı və Azərbaycanın mühüm regional gücünü nümayiş etdirdi.

Bu fikirləri Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi ilə AZƏRTAC-in birgə layihəsi çərçivəsində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının 9-cu Baş katibi, Nizami Gəncəvi Bey-

nəlxalq Mərkəzinin üzvü Ekmələddin İhsanoğlu söyləyib. Mayın 20-də "Cənubi Qafqaz: Regional inkişaf və əməkdaşlıq perspektivləri" adlı müzakirələrin iştirakçısı olan Ekmələddin İhsanoğlu təəssüratlarını AZƏRTAC-la bölüşüb.

"Sualları etrafı cavablandırın Azərbaycan Prezidentinin Cənubi

Qafqazın gələcəyi ilə bağlı mövqeyi aydın və birmənalıdır. O, işğal altındakı torpaqların azad edilməsini Azərbaycan dövlətinin hüququ olduğunu və bunun BMT Təhlükəsizlik Şurasının və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı kimi digər beynəlxalq təşkilatların qətnamələrinə uyğun olduğunu diqqətə çatdırırdı. Prezident İlham Əliyev, həmçinin Azərbaycanın regional və beynəlxalq əməkdaşlığı sadıqlılığını bildirdi. Düşünürəm ki, bu görüş Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi qarşısında da yeni üfüqlər açdı. İştirakçıların fikrincə, Mərkəz beynəlxalq əməkdaşlıq üçün dəyərli mühitə malikdir", - deyə Ekmələddin İhsanoğlu qeyd edib.

The screenshot shows a news article from The Daily Tribune - News of Bahrain. The headline reads "Azerbaijan Celebrates 103rd Anniversary Of The Republic Day (Part 2)". The article discusses the development of infrastructure in Azerbaijan and its role in the Great Silk Road. It also mentions the International Conference on the reconstruction of the Great Silk Road and the Main Man-Asa transit corridor. The date is May 26, 2021.

Bəhreyn qəzetində 28 May - Respublika Gününe həsr olunmuş məqalə dərc edilib

Bəhreyn Krallığının "The Daily Tribune - News of Bahrain" qəzetində Azərbaycanın Səudiyyə Ərəbistanındakı səfiri Şahin Abdullayevin 28 May - Respublika Gününe həsr olunmuş iki hissədən ibarət geniş məqaləsi dərc edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məqalədə 1918-ci il mayın 28-də müsəlman Şərqində ilk parlamentli demokratik respublikanın elan edildiyi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) siyasi plüralizmə və çoxpartiyalı sistemə əsaslanan bir dövlət olduğu vurğulanır. Quruluşun ilk günündə insanların bərabərliyi və xalq hakimiyyətine arxalanan bu respublikada irqi, dini, etnik və sinfi zəminda ayrı-seçkilik aradan qaldırılıb, bütün vətəndaşlar üçün bərabər hüquqlar təmin edilib. Eyni zamanda, Şərqdə, həmçinin bəzi demokratik Qərb ölkələrində əvvəl qadınlara seçki hüquq verilib. 1920-ci il yanvarın 11-də Paris Sülh Konfransında tanınan AXC dövlət quruculuğu, iqtisadiyyat, təhsil və digər sahələrdə də mühüm addımlar atıb, ABŞ, Avropa ölkələri və Rusiyada diplomatik nümayəndəliklər təsis edib.

Müəllif qeyd edir ki, 1920-ci il aprelin 28-də bolşeviklərin müdaxiləsi nəticəsində varlığına son qoyulsada, AXC-nin milli dövlətçilik ideyası xalqın qəlbində yaşayıb. Müstəqillik ideyası 1991-ci ildə suveren Azərbaycan Respublikasının qurulması ilə nəticələnib və həmin il oktyabrın 18-də qəbul edilmiş Bəyannamə ilə mayın 28-i Respublika Günü elan edilib. Yenidən müstəqillik əldə edən Azərbaycanın torpaqlarının 20 faizinin Ermənistan tərəfindən işğalı və həmin dövrə ölkədə yaranmış ağır böhran və xaos şəraitində Azərbaycan xalqı öz gələcəyini görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevə etibar etdi. Məhz Onun müdrik siyaseti nəticəsində Azərbaycan qısa müddətdə iqtisadi inkişaf yoluna qədəm qoydu, 1994-cü ildə atəşkəs elan olunduqdan sonra ordu quruculuğuna başlanıldı.

Məqalədə Ulu Öndərin hakimiyətə qayıdışından sonra Azərbaycanın təşəbbüsü və liderliyi ilə həyata keçirilən transmilli enerji və kommunikasiya layihələri, "Əsrin müqaviləsi", Prezident İlham Əliyevin rehbərliyi ilə mühüm TAP, TANAP qaz boru kəmərləri haqqında etrafı məlumat verilir. Müəllif qeyd edir ki, Azərbaycanın üzvü olduğu İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və ərəb ölkələri ilə əməkdaşlıq ən yüksək səviyyədədir. Ölkəmiz 2019-2022-ci illər üçün Qoşulmama Hərəkatının sədri seçilib. 2012-2013-cü illərdə isə Azərbaycan 155 ölkənin səsi ilə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü olub.

Müəllif vurgulayır ki, Prezident İlham Əliyevin müdrik və uzaqgörən siyaseti nəticəsində 30 il Ermənistanın işğalı altında qalmış ərazilər azad olunub, ərazi bütövlüyüն bərpa edən Azərbaycan həmin torpaqlarda bərpa-quruculuq işlərinə başlayıb.

Yazında diqqətə çatdırılır ki, 1996-ci il noyabrın 6-da Azərbaycanla Bəhreyn arasında diplomatik əlaqələr qurulduğdan sonra əməkdaşlıq yüksələn xəttə inkişaf edir. 2017-ci ildə Bakıda ilk dəfə altı ərəb ölkəsinin üzv olduğu Körfez Əməkdaşlıq Şurası ilə Azərbaycan arasında biznes-forum keçirilib. Həmin tədbirdə qeyd olunub ki, Körfez Əməkdaşlıq Şurası ölkələri Azərbaycan iqtisadiyyatına 1,3 milyard dollar həcmində sərmayə qoyublar. Eyni zamanda, ölkəmiz də həmin dövlətlərde 300 milyon dollar həcmində investisiya yatırıb. 2021-ci ildə de videokonfrans formatında ikinci Biznes Forum keçirilib. Azərbaycanla Bəhreyn BMT və İOT çərçivəsində fəal əməkdaşlıq edir, Milli Məclisde Bəhreyn parlamenti ilə dostluq qrupu fəaliyyət göstərir.

Bəli, bu gün Azərbaycanın ümumi tərəqqisi regionlarımızın ahəngdar inkişafından, səs-iqtisadi və mədəni həyatda əldə olunan nəticələrdən, bölgələrdə həyata keçirilən layihələrdən çox asılıdır. Ancaq bir əsas ürəkağrıcı məqamı vurulamaq lazımdır ki, ən çox işgaldən azad olmuş torpaqlarımız öz Liderinin səfərinin həsrətini çox gözləmişdi. Və bu gün o istəyə, o həsrətə son qoyuldu. Qalib Liderimiz, Prezident İlham Əliyev hərbi əməliyyatların bitməsindən sonra mütəmadi olaraq işgaldən azad edilmiş rayonlara səfər etməklə azad edilmiş torpaqlara həyat qayıtmaya başladı.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Güvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeyanın işgaldən azad edilmiş Füzuli və Cəbrayıla səfəri yaddaşlarda əbədi qalacaq bir hadise oldu. Xalq qalib ordunun Ali Baş Komandanını böyük izdihamla qarşıladı.

16 noyabr tarixində Füzuli rayonuna səfər baş tutdu və bu zaman bölgələrdə yaşayışın sakinləri salamlamaq üçün maşından düşən Prezident İlham Əliyev əhali tərəfindən xüsusi coşqu və izdihamla qarşılandı. Qalib Prezidentə xalqın ehtiramının sonsuz olduğunu aydın görünürdü.

Uzun illərdən sonra ona qələbə hissələrini yaşıdan Prezidentə xalq öz sevgisini nümayiş etdirdi. Qələbədən sonra bölgələrə ilk səfərini edən Prezident eslinde sevinc hissələrini öz xalqıyla bölüşmüş oldu. Cənab İlham Əliyev hər zaman xalqın yanında olan Prezident kimi tanınır. Bütün dövrlərde və yaşınan hadisələrdə Prezidentin seçimi xalqın yanında olmaqdandır. Bu dəfə də ölkə başçısı bütün təhlükələrə rəğmən Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarına səfər etdi və öz qələbə sevincini xalqla bölüşdü.

Eyni zamanda, Prezidentin Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarına səfəri qələbənin nidasıdır! Bir müharibənin fərqli nəticələri göz önündədir. Ermənistanda öz xalqından gizlənən Paşinyanı gördüyüümüz zaman Azərbaycanda dövlət başçısı İlham Əliyev müzəffər ordu ilə qələbə bayramlaşması üçün Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarına səfər edib. "Qarabağ Azərbaycandır ve nida" sözlərini deyən Prezident İlham Əliyev Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarına səfəri ilə həmin nidanı qoymuş oldu. Siyasetdə və cəbhədə, diplomatiyada və hərbi strategiyada üstünlük qazanmış Prezident İlham Əliyev bu zəferin müəllifidir. Prezidentin 16 noyabr səfəri qalib xalqın qəhrəman Ali Baş Komandanının səfəridir. Bu, tarixi bir səfərdir.

Qalib Prezident İlham Əliyev tarix yanan ordunun yanındadır. Qazılara ilə görüşdə "Mən hər zaman Sizin yanınızda olacağam", xalqa müraciətində "Mən hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidentiyem" deyən Prezident İlham Əliyev, Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarına səfəri ilə, eyni zamanda, "Hər bir hərbçinin Ali Baş Komandanı" olduğunu aşkar şəkildə nümayiş etdirmiş oldu.

Prezident İlham Əliyevin Qarabağa ilk səfəri Böyük Qayıdışın təntənəsidir!

Azərbaycanın 44 günlük müharibədə əldə etdiyi möhtəşəm Qəlebənin mənbəyi şübhəsiz ki, Xalq-iqtidar birliyidir. Bölgələrdə Prezidentin izdihamla qarşılması ölkəmizdə yaşanan xalq-iqtidar birliyinin əyani təcəssümüdür. Xalqın dəstəyi dövlətin tükənməz gücünün mənbəyidir. Həminin birləşdirən Vətən mühəribəsi milli birliyin səbəbidir. İşgaldən azad olunmuş bölgələrdə qəhrəman Prezidentini qarşılayan qalib xalq öz sevgi və etimadını nümayiş etdirir.

Qarşı tərəfdə isə iflasa uğrayan manfur erməni siyasetini görürük. Bir il əvvəl Azərbaycanın işgal olunmuş ərazilərinə səfər edən, hərbi təlimlər keçilməsinə göstəriş verən, Şuşada qondarma rejimin andığında mərasimini təşkil edən və səxox vəziyyətdə rəqs edən Nikol Paşinyan bu gün ən yaxın silahdaşları tərəfindən tərk edilib, məglubiyyətə düşüb, öz yaxın adamlarını döyüslərdə itmiş, qəzəbləmiş kütlələr isə onun ofisini dağıdır, özünü də fiziki baxımdan məhv etməyə hazırlıdır.

Qalib Azərbaycan xalqı öz multikultural dəyərlərini yaşadacaq və tolerant inanclarına sadıq qalacaqdır. Vahid Azərbaycan çıxmilləti, çoxkonfessiyali, mütərəqqi dövlətdir. Azərbaycanda bütün vətəndaşlar, bütün xalqların, dinlərin nümayəndələri normal yaşayırlar, məhrİbanlıq, sülh şəraitində yaşayırlar. Ermeni xalqı da belə yaşayacaq. Qarabağ hayatın qayıtması üçün Azərbaycan hökuməti işgaldən azad olunmuş bütün ərazilər üçün yeni böyük baş plan tərtib edəcək. Bütün inzibati binalar, ictimai binalar, məktəblər, tibb ocaqları tikilecək. Bütün infrastruktur yaradılacaq. Küçələr, parklar, xiyabanlar salınacaq. Bütün şəhərlərdə qələbə abidələri ucaldılacaq və həyat qayıdacaq. Öz qayıdışı ilə Azərbaycan xalqı Qarabağa həyatı qaytaracaqdır.

İşgaldən azad olunmuş torpaqlarda icra olunan ilk layihə Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun salınmasıdır. Bu həm də Qarabağa həyatın qaytarılmasının rəmzidir. Qələbə gündündən 8 gün və Ermənistən uzun illər rəhbərlik etmiş ciyətkarlara da dərs verdi. Paşinyan son iki il ərzində öz ölkəsini məhv etdib. Azərbaycan Koçaryan-Sarkisyan ordusunu da məhv etdi. Güc və həmrəylilik rəmzi olan dəmir yumruq onların başına endi.

ki, bundan sonra da üst-üstə bir çox layihələr icra olunacaq və Qarabağımız cənnət məkəna çevriləcək.

Qarabağımızın işgaldən azad olunması və Ermənistən sülhə məcbur edilməsi birbaşa Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və qəhrəman Ordumuzun rəşadəti sayesindədir. Qalib Azərbaycan Orduyu Qəlebə selnamesi yazdı. Füzuli, Hadrət, Cəbrayıllı, Zəngilan, Qubadlı, Şuşa və Şuşadan bir gün sonra 70-dən çox kəndi azad etdi. Beləliklə, düşmənin kapitulyasiyası ordumuzun gücü hesabına əldə olunmuş nəticədir Azərbaycanlı şəhərə qələbəsi həm də təzyiqlərə rəğmən qazanılmış Qələbədir. 44 gün ərzində müntəzəm surətdə müxtəlif mənbələrdən, müxtəlif ünvanlardan müxtəlif təzyiqlər, təhdidlərin olmasına rəğmən Azərbaycan zəfər caldı.

Bu gün isə artıq faşistlər, terrorçular, Azərbaycan xalqının cəlladları öz haqlı cəzalarını yaşayırlar. Azərbaycan ordusu Ermənistən uzun illər rəhbərlik etmiş ciyətkarlara da dərs verdi. Paşinyan son iki il ərzində öz ölkəsini məhv etdib. Azərbaycan Koçaryan-Sarkisyan ordusunu da məhv etdi. Güc və həmrəylilik rəmzi olan dəmir yumruq onların başına endi.

düşmən tərəfindən vurulmuş ziyan hesablanır. Zərərəkmiş bütün insanlar dövlət dəstəyi hesabına öz dədə-baba torpaqlarına qayıdacaqlar. Bu işlər planlı şəkildə aparılacaq. İlk növbədə, ziyan hesablanacaq, onun dəqiqi ucuṭu aparılacaq, ondan sonra bərpəyenidənqurma işləri görülecekdir.

Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin işgaldən azad edilmiş Qarabağ bu ilk səfəri gələcəyə baxışımızın ifadəsi, Böyük Qayıdışın təntənəsi oldu. Müzəffər Ali Baş Komandan Xudaferin körpüsündə hansı bayraqın dalğalanmalı olduğunu nümayiş etdirdi. İşğalçını diz çökdürən Qalib Prezident müqəddəs üçrəngli, ay-uledzlu bayraqımız özündə diz çökdü, öpüb göz-

Azərbaycan xalqı tarixi ədaləti güc, birlik, igidlər və şəhidlər hesabına bərpə etdi. Dövlət başçımızın bayraqımızı tarixi Xudaferin körpüsündə qaldırması Azərbaycan xalqı üçün qürur və fəxaretdir. Xalqımızın məneviyyatında, tarixinde dərin iz buraxan Xudaferin həm də milli qürur məsəlesidir.

Məhərəb nəticəsində ölümcül zərər almışa reğmən rəsmi İrvəvan hələ de masuliyətsiz və fəsist mezmünlü siyaset yürüdü. Topaqlarımızdan çıxmış öhdəliyi götürən düşmən çıxarkən evləri, binaları, məşələri yandırır-sözün əsl mənasında, ekoloji terror həyatı keçirir. Beləliklə, bu gün dünən və erməni vətəndaşının akslarını şəhididir. Bütün dünya bunu görür, bütün aparıcı beynəlxalq kanallar bunu göstərir. Dağıdılmış Füzuli şəhəri erməni faşizminin canlı şəhididir. İşğal edilmiş bütün ərazilərdə evlər dağıdır, bütün infrastruktur dağıdır, bir dənə də salamat bina yoxdur. Bütün dünya görməlidir erməni vətəndaşının vətəndən qəbile keçib. Onlar hər şeyi dağıdır, talan edib, Azərbaycanın mədəni, tarixi, dini ərsəni silmək istəyib.

Bu səbəbdən düşmən mütləq məsuliyyət daşımmalıdır. Hazırda düşmən tərəfindən vurulmuş ziyan hesablanır. Zərərəkmiş bütün insanlar dövlət dəstəyi hesabına öz dədə-baba torpaqlarına qayıdacaqlar. Bu işlər planlı şəkildə aparılacaq. İlk növbədə, ziyan hesablanacaq, onun dəqiqi ucuṭu aparılacaq, ondan sonra bərpəyenidənqurma işləri görülecekdir. Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin işgaldən azad edilmiş Qarabağ bu ilk səfəri gələcəyə baxışımızın ifadəsi, Böyük Qayıdışın təntənəsi oldu. Müzəffər Ali Baş Komandan Xudaferin körpüsündə hansı bayraqın dalğalanmalı olduğunu nümayiş etdirdi. İşğalçını diz çökdürən Qalib Prezident müqəddəs üçrəngli, ay-uledzlu bayraqımız özündə diz çökdü, öpüb göz-

ləri üstünə qoyaraq göylərə ucaldı - Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz! Qarabağ Azərbaycanı!

Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin başçılığı ilə bölgədə yeni prosesləri seyr etməkdeyik. Erməni işgalçılara torpaqlarımızdan qovulub, işgaldən azad edilmiş ərazilərdə quruculuq işlərinə start verilib. Artıq 2021-ci il dövlət bündəsində işgaldən azad olunan ərazilərdə bərpəsi və yenidənqurma işlərinin aparılması üçün maliyyə təminatı da yaradılıb. Azərbaycan rəhberinin siyasi iradəsi, verdiyi vədlərlə əməllərinin vəhdəti belə deməyə əsas verir ki, çox keçməyəcək, işgaldən azad edilmiş torpaqlara həyat qayıdacaq, bu ərazilər yenidən çiçəklənəcək, bura təkçə ölkənin deyil, regionun ən inkişaf etmiş məskənlərində birləşərəcək.

Bəli, dövlət başçımızın dediyi kimi: "Dünən Füzuli, Cəbrayıllı, Xudaferin, sabah, birisi gün Hadrət, Xocavənd, Şuşa, Ağdam, Kəlbəcər, Laçın... Bütün Qarabağ! Bəli, biz gəlmişik, biz gəlirik, biz gələcəyik! Çünkü Qarabağ bizimdir! Çünkü Qarabağ Azərbaycandır! Çünkü Qarabağ Azərbaycanındır!".

RƏFIQƏ KAMALQIZI

Mayın 26-da Yeni Azərbaycan Partiyasının Veteranlar Şurası 28 May Respublikası Günü münasibəti ilə "Milli istiqətlərin təməl günü" mövzusunda videokonfrans keçirilib. SİA-nın verdiyi məlumatə görə, videokonfransda YAP Veteranlar Şurasının üzvləri, partyanın Ağstafə, Daşkəsən, Gədəbəy, Kəlbəcər, Göygöl, Qazax, Samux, Şəmkir, Tovuz rayon, Gəncə və Naftalan şəhər təşkilatlarının Gençlər Birliyinin fəal üzvləri iştirak ediblər.

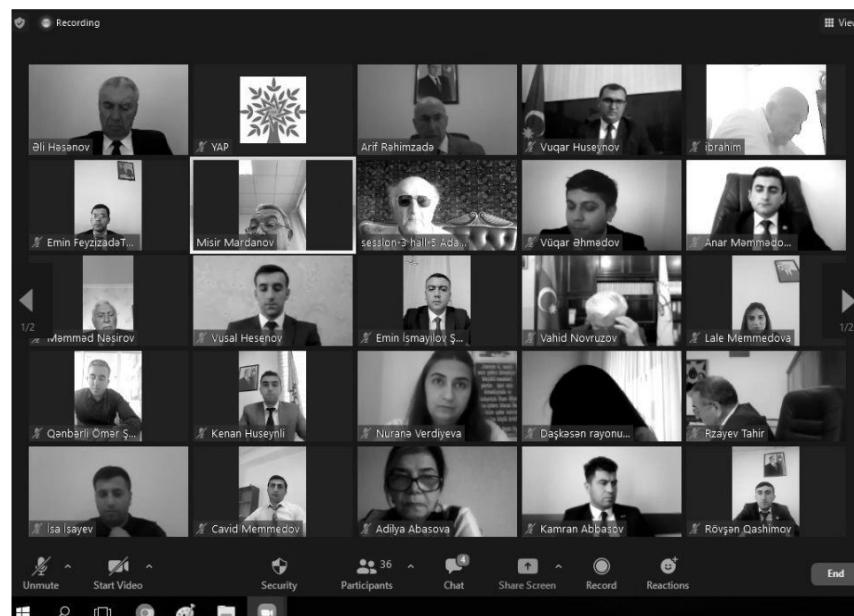
YAP Veteranlar Şurasının sədri, partyanın idarə Heyetinin üzvü Arif Rehimzadə bildirib ki, mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının 103-cü ildönümü qeyd olunacaq. Onun sözlərinə görə, Xalq Cümhuriyyətinin ömrü çox qısa olsa da xalqımızın, milli və dövlətçilik şüurunun formallaşmasına xüsusi yeri və əhəmiyyəti var.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü, AMEA-nın Riyaziyyat və Məxanika İnstitutunun direktoru Misir Mərdanov mövzu haqqında məruzə ilə çıxış edib. O qeyd edib ki, 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması ölkəmizin həyatına böyük tarixi hadisə kimi daxil oldu. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti cəmi 23 aylıq fəaliyyəti dövründə xalqın milli mənlik şüurunu özünə qaytarırdı, onun öz məqəddərətini təyin etməyə qadir olduğunu nümayiş etdirdi.

Bildirilib ki, Xalq Cümhuriyyəti öz üzərinə götürdüyü çətin tarihi vəzifəni şərəflə yerinə yetirdi.

"Xalq Cümhuriyyətinin milli və dövlətçilik şüurunun formallaşmasında xüsusi yeri və əhəmiyyəti var"

YAP Veteranlar Şurası videokonfrans keçirib

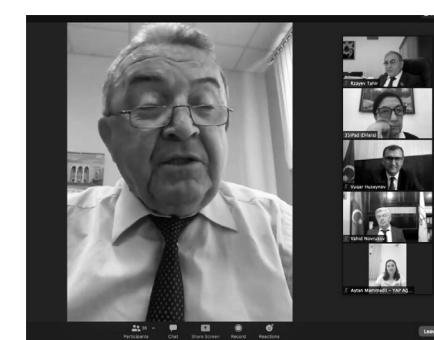

Azərbaycanın ilk parlamenti və hökuməti, dövlət aparatı təşkil edildi, ölkənin sərhədləri müəyyənləşdirildi, bayraqı, himni və gerbi qəbul edildi, ana dilimiz dövlət dili elan edildi, ordu quruculuğu sahəsində ciddi tədbirlər həyata keçirildi, maarifin və mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət yetirildi. Azərbaycanın ilk universiteti təsis olundu, təhsil milliləşdirildi, xalqın sonrakı illerde mədən yüksəlişi üçün zəmin hazırlayan, ictimai fikir tərxi baxımından müstəsnə əhəmiyyətli işlər görüldü.

Misir Mərdanov deyib ki,

Cümhuriyyətin Azərbaycanın dövlətçilik tarixindəki rolü daim xatırlanır, Cümhuriyyət rəhbərlərinin xatiresi əziz tutulur: "Ulu Öndər Heydər Əliyev müasir Azərbaycan dövlətinin mehz

1918-ci ildə yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olmasına dəfələrlə bəyan edib. Eyni zamanda, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Sərəncam, 2018-ci ilin "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti il" elan edilməsi milli dövlətçilik tariximizə diqqət və qayğısının bariz göstəricisidir".

Məruzədə qeyd olunub ki, bu

gün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan müstəqil Azərbaycan Respublikası inkişaf yolunda əmin adımlarla irəliləyir. Hazırda Azərbaycan dünya miqyasında dayanıqlı inkişafa və möhkəm ictimai-siyasi sabitliyə malik olan ölkə kimi tanınır. Biz hamımız fərəx edirik ki, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə, Müzəffər Ordumuz 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızı işğaldan azad etdi, mənfur düşməni yerində oturtdu, Cümhuriyyət qurucularının ruhunu şad etdi.

Tədbirdə, həmçinin, YAP Veteranlar Şurasının üzvləri Dilarə Seyidzadə, Əli Həsənov və Adilə Abasova çıxış edərək Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının tarixi əhəmiyyətindən bəhs ediblər.

Videokonfransda YAP Şəmkir rayon təşkilatının fəal gənci Emin İsmayılovun, YAP Gəncə şəhər təşkilatının fəal gəncləri Mədinə Əsədlinin və Camal Məmmədovun, YAP Göygöl rayon təşkilatının fəal gənci Vüqar Hüseynovun, YAP Qazax rayon təşkilatının fəal gənci Kənan Hüseynin sualları cavablandırılıb.

Mayın 26-da Yeni Azərbaycan Partiyasının Gençlər Birliyi "Gənclər siyasetinin sistemli təşkilinin cəmiyyətin inkişafında rolü" mövzusunda görüş keçirilib. SİA-nın verdiyi məlumatə görə, görüsədə YAP Təftiş Komissiyasının üzvü, Milli Məclisin deputati Vüqar İskəndərov iştirak edib.

Tədbiri açan YAP Gençlər Birliyinin sədri Bəxtiyar İslamov mövzunun aktulligindən, mahiyyətindən geniş bəhs edərək bildirib ki, cəmiyyətin avanqard qüvvəsi olan gəncləre diqqət və qayğı dövlət siyasetinin əsas tərkib hissələrindən biridir.

Çıxış edən görüşün qonağı Milli Məclisin deputati Vüqar İskəndərov bildirib ki, gənclərə diqqət müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətinin hər iki dövründə öndə olub: "Ulu öndər Heydər Əliyev hələ hakimiyyətinin birinci dövründə gəncləri keçmiş İttifaqın ən nüfuzlu ali məktəblərinə təhsil almağa göndərərək bugünümüz üçün möhkəm kadər potensialının əsasını qoyub. Gəncləri geleceyimiz kimi dəyərləndirən ulu öndər Heydər Əliyev bu tezisi də irəli sürürdü ki, geleceyimiz gəncləre indi neyi və necə öyrətməyimizdən asılıdır. Azərbaycan dövlətinin gənclər siyasetinin formallaşmasında və gənc nəsilin geniş fəaliyyət meydanına çıxarılmasında Ulu Öndərin təşəbbüsü və iştirakı ile keçirilən gənclərin I Forumunun xüsusi rolu olub. 1996-ci il fevralın 2-də keçirilən bu Forum Ümummilli lider Heydər Əliyevin gəncliklə bağlı strategiyasının ilk təntənəsi kimi dəyərləndirildi. 1997-ci ildə Ümummilli lider Heydər Əliyevin Sərəncamı əsasında I Forumun keçirildiyi tarix, yeni 2 fevral Azərbaycanda Gənclər Günü kimi elan edildi".

V.İskəndərov vurğulayıb ki, Ulu öndər

YAP Gənclər Birliyi görüş keçirib

Heydər Əliyevin yaradıcısı olduğu və Prezident İlham Əliyevin sədrlik etdiyi Yeni Azərbaycan Partiyasında böyük çoxluğu gənclər təşkil edir: "760 minden artıq üzvü sıraların-

da birləşdirən partiyada gənclərin təmsilçiliyi böyükdür. Gənclər partiyada öz potensial imkanlarını ortaya qoymaq üçün geniş meydan görürərlər. Onların ictimai-siyasi fəallıqla-

Vüqar İskəndərov gənclərin suallarını cavablandırıb. Görüş diskussiya şəraitində davam edib.

Bu gün iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş dünya ölkələri sırasında yeri olan Azərbaycan zəngin tarixi, qədim adət-ənənələrinə əsaslanaraq yeni təşəbbüsrlər çıxış edir. Bu təşəbbüsrlər xalqlar arasında əlaqələrin daha da genişlənməsinə xidmet edir. Heydər Əliyev Fondu həyata keçirdiyi irimiqyaslı layihələr də Azərbaycanın tarixini, milli adət-ənənələrinin xaricdə tanıdlaması və təbliği ilə yanaşı, ölkələr arasında dostluq, qardaşlıq əlaqərinin möhkəmlənməsinə də xidmət edir.

Yarandığı zamandan bu gənə qədər həyata keçirdiyi tədbirlər, reallaşan layihələr Azərbaycan ilə dünya ölkələri arasında səx münasibətlərin formalaşmasına öz təsirini göstərib. Dini dözümlülük, tolerantlığın esas məkanlarından biri kimi tanınan Azərbaycan qədim tarixi, zəngin mədəniyyəti və keçidiyi inkişaf yolu ilə diqqəti da-ha da artırır. Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fonduun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan dəyərlərinin, tarixi reallıqlarının təbliği istiqamətində gördüyü işlər bu diqqət və marağın, sferanın genişlənməsində önəmlidir. "Mədəniyyət və incəsənət xalqları, insanları bir araya getirmək, daha yaxşı anla-maq üçün ən gözəl vasitədir" - de-

Xalqlar arasında möhkəm körpü salan möhtəşəm layihələr

Mehriban xanım Əliyeva: "Mədəniyyət və incəsənət xalqları, insanları bir araya gətirmək, daha yaxşı anla-maq üçün ən gözəl vasitədir"

Risədə Heydər Əliyev Fonduun ve "Baku" jurnalının ingilisdilli versiyasının dəstəyi və təşkilatçılığı ilə "Bakıya uçuş: Müasir Azərbaycan incəsəneti" sərgisi Fondu Azərbaycanın dünyada daha yaxından tanıdlaması istiqamətində həyata keçidiyi tədbirlər sırasında əhəmiyyət kəsb edir. Bu sərgi ilk olaraq Böyük Britaniyanın paytaxtı

Fonduun qarşıya qoyduğu prioritet məsələlərdəndir. Avropa Parlamentinin mənzil-qərargahında Azərbaycan mədəniyyəti günlərinin təşkil olunması, Londonda "Azərbaycan xalçaları ilə nağıllar aləminə" adlı sərgi, Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsinin 20-ci il-dönmü münasibətə Fransada, Rusiya Federasiyasında, Almaniyyada, Vatikanda və İtaliyada tədbirlər keçirilmişdir. Moskvadada "Azərbaycanın payız sovqatları" sərgisi, Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda (MDBMI) böyük Azərbaycan mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin büstünün açılışı, Moskva Dövlət Universitetində "Nəsiminin mənəvi irsi orta əsrlər Şərqiñin tarixi-mədəni kontekstində" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki konfransını da qeyd etmək olar. Bütün bunlarla yanaşı, Moskvadakı Ümumrusiya Xalq və Dekorativ-Tətbiqi Sənəti Muzeyində "Yeddi gözəl" sərgisi nümayiş olunub.

Sərginin konsepsiyası XII əsr dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin poeması və dünyada şöhrətli bəstəkar Qara Qarayevin baleti əsasında qurulmuşdu. "Yeddi gözəl" şərqsayağı zərif, dərin fəlsəfi mənaya və valehedici dizayna malik sərgi kimi dəyerləndirildi. Sərgidə müasir texnologiyalar, zəngin tarix, rəssamların ustalığı eksini tapmışdı. Ekspozisiya böyük Azərbaycan eposu - XII əsr dahi Azərbaycan şairi və filosofu Nizami Gəncəvinin poemasına

əsaslanırdı. Bu və ya digər layihələr Azərbaycanı təkcə yeraltı sərvətləri ilə deyil, həm də bu yeraltı sərvətlərdən daha zəngin tarixi-mədəni irlərə malik ölkə olduğunu dünya ictimaiyyətinə təqdim edir. Azərbaycan mədəniyyətinin dünyada tanıdlılması fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri olan Heydər Əliyev Fondu dahi şair Nizami Gəncəvinin əsərinin təbliğine de böyük diqqət ayırib. Bu istiqamətdə şairin əsərləri bir neçə dilə tərcümə olunub, Paris, Strasburq, Roma, London, Moskva və başqa şəhərlərdə sərgi və təqdimatlar keçirilib. Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondu dahi Azə-

dir hadisəsi olan Nizami yaradıcılığı səkkiz əsrden artıqdır ki, xalqımızın mənəviyyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. İnsanları daim əxlaqi kamiliyyətə çağırın və yüksək mənəvi keyfiyyətlər aşila-yan Nizami Gəncəvi dünya miqyasında söz, sənet dünyasına yüksəlib. Bu münasibetlə ölkəmizdə, eləcə də onun hündüdularından kənarda silsilə tədbirlər davamlı olaraq keçirilir. "Nizami Gəncəvi İli" çərçivəsində Heydər Əliyev Fonduun, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) və Azərbaycanın Çin Xalq Respublikasındakı səfirliliyinin birge təşkilatçılığı Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Pekindəki katibliyində "Nizami Gəncəvi - bütün bəşəriyyətin şairi" adlı tədbir keçirilib. Azərbaycanın dahi şair və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvi hələ XII əsrde Azərbaycan-Çin dostluğunun "Yeddi gözəl" poemasında vəsf etdiyi Çin gözəli obrazı ilə təsvir edib. Belə bir möhkəm özül üzərində qurulmuş Azərbaycan-Çin dostluğunun və əməkdaşlığının indiki mənzərəsi dəha zəngin və rəngarəngdir.

Tədbirdən əvvəl Heydər Əliyev Fonduun Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının katibliyinin binasında daimi nümayiş olunmaq üçün hədiyyə etdiyi Nizami Gəncəvinin büstünün təqdimati olub. Bu, ŞƏT-in katibliyində Çin mütəfəkkiri Konfutsidən sonra nümayiş olunan 2-ci büstdür. Tədbir iştiarəklər dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin əsərlərinə çəkilmış və dünyadan tanınmış muzeylərində nümayiş olunan illüstrasiyaların, habelə dahi şairin poemalarındakı hadisələri əks etdirən xalçaların sərgisi ilə tanış olublar. Dahi Azərbaycan şair və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin "Xəmsə"si təkcə Şərqiñ deyil, bütünlükde dünya ədəbiyyatının inkişafına böyük töhfə verib. Şərqiñ intibahının banisi hesab edilən Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı alı ideyalara, bəşeri dəyərlərə, haqq-ədaletə xidmət edir. ŞƏT-in Baş katibi bir çox şairin dahi Nizami Gəncəvinin ədəbiyyatda açıldığı yolu ilə getdiyi, onun əsərlərinin təsiri altında yazıl-yaratıcılarını deyib. Nizami Gəncəvinin Pekinin Çaoyan parkındaki büstünün müellifi, heykeltəraş-ressam Yünen Sikunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan ilə Çin arasında mədəni əlaqələrin inkişafında xidmətlərinə görə "Dostluq" ordeni ilə təltif edilib.

Sürekli inkişaf edən və dünyada özünəməxsus yeri ilə seçilən Azərbaycan bir çox dünya ölkələri ilə olduğu kimi, Çinlə də əlaqələrin genişlənməsinə önem verir. Qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan dialoq ikitərefli əlaqələrin inkişafına geniş imkanlar yaradır. Azərbaycan-Çin humanitar əlaqələrinin genişləndirilməsində və müxtəlif mədəni əlaqələrin reallaşdırılmasında Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fonduun rolu əvəzsizdir. Azərbaycanın qədim tarixini və zəngin mədəniyyətini dünyada layiqince təbliği edən Heydər Əliyev Fonduun Çində reallaşdırıldığı tədbirlər xalqlarımızın bir-birinin mədəni sərvətləri ilə daha yaxından tanış olmalarına imkan yaradır.

AZƏRBAYCAN-ÇİN DOSTLUĞU HƏLƏ XII ƏSRDƏ "YEDDİ GÖZƏL" POEMASINDA VƏSF EDİLİR

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2021-ci il "Nizami Gəncəvi İli" elan edilib. Bu ədəbiyyatımıza, milli-mənəvi dəyerlərimizə, klassik əsərlərə olan münasibətin təzahürüdür. 2021-ci ildə qüdrətli söz və fikir ustası, dahi şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 880 illiyi tamam olur. Bəşər bədii fikrinin na-

yən Mehriban xanım Əliyeva milli dəyərlərimizin təbliğinə irimiqyaslı layihələri çərçivəsində nail olur və stübət edir ki, mədəniyyət və incəsənət ölkə həqiqətlərinə təqdimində əsas vasitələrdəndir. Mədəniyyət və incəsənətin imkanları sonsuzdur və o, heç bir məhdudiyyət tanımır.

AZƏRBAYCAN ZƏNGİN TARİXİ- MƏDƏNI İRSƏ MALİK ÖLKƏDIR

Fondu təşəbbüsü ilə dünyanın müxtəlif ölkələrində reallaşan şaxəli layihələr, müxtəlif məzmunlu tədbirlər çərçivəsində Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycanı təbliği etmek kimi bir ideyanı reallaşdırmağa nail olur. Fondu təfəlliyyəti dövrünə nəzər salsaq, nə qədər sayda bu məqsədlətə layihələrin həyata keçirildiyinin şahidi olarıq. Bu layihələrdə Azərbaycanın panoraması kifayət qədər aydın görünür. Belə ki, Pa-

Bəli, bu gün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan Azərbaycan dövləti - Qalib Sərkərdə Prezident İlham Əliyevin "Dəmir yumruq" siyasetinin gücü ilə Güclü Ordumuzu rəşadətli əsgər və zabitlərinin birliyi və qəhrəmanlığı ilə xalqımızın müstəqillik arzularını gerçekləşdirdi.

Prezident İlham Əliyev 28 May - Respublika Günü ilə bağlı paylaşım edib

Paylaşımında dediyi kimi: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan bugünkü Azərbaycan dövləti xalqımızın müstəqillik arzularını gerçekləşdirdi. Əminəm ki, bizim müstəqillik inkişafımız davamlı olacaq və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi yaşaçaq".

Ulu Öndər Heydər Əliyev:

**"Ən əsası odur ki,
Azərbaycan Xalq
Cümhuriyyəti az yaşasa da,
xalqımızda azadlıq,
müstəqillik fikirlərini daha
da gücləndirmiş oldu"**

Şərqi ilk demokratik respublikası olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından 103 il ötür. Azərbaycan tarixinin şəhəfələrindən olan, xalqımızın milli azadlıq mücadiləsinin məntiqi nəticəsi sayılan ve müasir dövlətçilik tariximizdə önəmlili yere malik olan ve 1918-ci il mayın 28-də yaradılan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti müsəlman Şərqində ilk demokratik respublika olmaqla yanaşı, xalqımızın tarixində mühüm bir hadisə idi. Belə ki, əsrlər boyu müstəqillik arzusu ilə yaşayan xalqımız nəhayət ki, öz müstəqil dövlətine sahib oldu. Çətin bəyənəlxalq şəraitde müstəqilliyini elan etmiş və hərbi köməye böyük ehtiyacı olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilk addım kimi Türkiyə ilə müqavila bağlamağı qərara almışdı. Belə ki, 1918-ci il iyunun 4-de Batumda Osmanlı Türkisi ilə Azərbaycan Respublikası arasında dostluq müqaviləsinin imzalanması Azərbaycan xalqı üçün həyati əhəmiyyətli sənəd olmaqla yanaşı, Cümhuriyyət hökumətinin imzaladığı ilk dövlətlərarası müqavilə idi. İstiqlal Beyannaməsi bütün türk-müsəlman dünyasında, ümumiyyətə, bütün Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ən demokratik respublika idarə əsulunun-parlementli respublikanın yaradılacağından xəbər verirdi. Azərbaycan Milli Şurasının İstiqlal Beyannaməsində göstərilirdi ki, artıq Azərbaycan xalqı hakimiyətə malik olduğu kimi, Cənub-şərqi Zaqafqaziyani ehəte edən Azərbaycan da tamhıquqlu müstəqil bir dövlətdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin idarə forması isə Xalq Cümhuriyyətidir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bütün millətlərlə, xüsusilə qonşu olduğu millətlər və dövlətlərlə mehriban münasibetlər yaratmaq əzmindədir: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti milliyyətindən, məzəhəbindən, sinfindən, silkindən və cinsindən asılı olmayaraq öz sərhədləri daxilində yaşayan bütün vətəndaşlarına siyasi hüquqlar və vətəndaşlıq hüququ təmin edir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz erazi daxilində yaşayan bütün millətlərin serbest inkişafi üçün geniş imkanlar yaradır. Müəssisələr Meclisi toplanıncaya qədər Azərbaycanın başında xalqın seçdiyi Milli Şura və Milli Şura qarşısında məsuliyyət daşıyan Mürvəqqəti hökumət durur".

AXC Türk dünyasında ilk dünyəvi dövlət kimi tarixə düşdü

23 ay mövcud olmasına baxmayaraq, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti böyük dövlətçilik tarixinə sahib olan Azərbaycanın həyatında mühüm rola malik oldu. 1918-ci ilin 28 Mayında Şərqi ilk demokratik respublikası kimi yaradılan AXC Türk dünyasında ilk dünyəvi dövlət kimi tarixə düşdü. Cəmi 23 ay yaşayan Cümhuriyyət dövlət quruluğu sahəsində mühüm qərarları ilə yadda qaldı. 1918-ci il iyunun 26-da Xalq Cümhuriyyəti Sovet Rusyasının hərbi təcavüzü nəticəsində 1920-ci

səsinin - əlahiddə diviziyanın yaradılması barədə qərar qəbul etdi. Həmin dövrə Cümhuriyyət hökumətinin tabeliyində olan hərbi qüvvələr türk (Osmanlı) ordu hissələri ("Qafqaz İsləm Ordusu") ilə birləşdə Nuru paşanın komandanlığında "Bakı Kommunası"nın qoşunları ilə qızığın döyüşlər aparırdı. Cümhuriyyətin Hərbi Nazirliyinin teşkili barədə qərar bir qədər sonra - avqustun 1-də verildi. Nazirlik özü isə 1918-ci ilin dekabrında fəaliyyətə başladı. Keçmiş çar Rusiyası ordusunun generallarından Səməd bey Mehmandarov hərbi nazır, Əliağa Şıxlinski hərbi nazirin müavini təyin edildilər. Həmin ayın 27-de isə Azərbaycanın tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilməsi haqqında qərar qəbul olundu. 2 iyul 1918-ci il tarixdə isə Xalq Cümhuriyyəti Nazirlər Şurasının sədri və daxili işlər naziri Fətəli xan

ilin aprel ayının 28-də süqut etdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyev:

**"Ən əsası odur ki,
Azərbaycan Xalq
Cümhuriyyəti az yaşasa da,
xalqımızda azadlıq,
müstəqillik fikirlərini daha
da gücləndirmiş oldu"**

Tarix hər zaman ədalətin gec de olsa, bərpa olunması ilə tekrarlanıb. XX əsrin evvelində xalqımız qarşısında tarixi əhəmiyyət kəsb edəcək işlər görməyi qarşısına məqsəd qoyan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan 71 il sonra xalqımız bir daha müstəqillik əldə etdi. Məlum olduğu kimi, 1991-ci

yətinin yaradılması tarixi hadisə idi. Xalqımız üçün tarixi hadisə idi. Ona görə ki, Azərbaycan xalqı əsrlər boyu arzuladığı müstəqilliyə qovuşurdu".

Zəfər Günü mübarək, Azərbaycan!

Bəli, Ermənistanın ardıcıl təxribatları və hərbi tecavüzüne cavab olaraq 2020-ci il sentyabrın 27-de Azərbaycan xalqı Ermənistanın otuz ilə yaxın davam edən işğalçılıq siyasetinə son qoymaq və torpaqlarımızı düşmən tapağından azad etmək uğrunda 44 gün davam edən Vətən Müharibəsi əsası ümummilli lider tərefindən qoymulmuş və hazırlada cənab Prezident İlham Əliyev tərefindən uğurlu həyata keçirilərək Qələbə ilə başa çatdı. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında Zəfər Günü təsis edilməsi haqqında" 2020-ci il 2 dekabr tarixli Sərəncamına əsasən Vətən müharibəsində misilsiz qələbənin əbədişdiriləməsi məqsədilə hər il noyabrın 8-nin Azərbaycanda Zəfər Günü kimi tentəneli şəkildə qeyd edilməsi qərara alındı.

Bəli, 30 il arzusunda olduğumuz Qarabağ həsrətə 8 noyabr, 2020-ci il Şuşanın azad olunduğu və onun ardınca 10 noyabrda son qoymduğu gün alıq! 8 noyabr - 10 noyabr tarixi günləri xalqımıza yaşıdan Azərbaycan Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev, Şanlı Azərbaycan Ordu, Rəşadətli əsgər və zabitlərimiz bəxş etdi. Yaşa, Prezidentimiz! Yaşa, Güclü Ordumuz! Yaşa, Rəşadətli əsgər və zabitlərimiz!

8 noyabr - Ata vəsiyyəti - oğul hesabatı günü

2020-ci il, 8 noyabr. Azərbaycan tarixinde ən böyük qələbə. 28 ilər ki, şüşalıların gözlərində olan kədər bu tarixi gün sevinc yaşıları ilə əvəzləndi... Bu göz yaşlarını tek şüşalılar yox, bütün türk dünyası, regionlarımızın rayon və şəhərlərinin sakinleri yaşadı. 1992-ci il 8 may - 2020-ci il 8 noyabr. İşğal və Qələbə. Bir faktı vurğulamaq lazımdır ki, tarix qalibləri mühakimə etmir, həm de bu qalib haqq işi uğrunda qələbə qazanırsa! Belə, 8 noyabrda Ali Baş Komandanımızın, Müzəffər Ordumuzun və Rəşadətli əsgər və zabitlərimizin şəcəti ilə 8 noyabrda göz bəbəyimiz Şuşamız işğaldən azad olundu. Üçrəngli Bayraqımız artıq Şuşamızda dalgalanmaqdadır. 8 noyabr - Şanlı Qələbəmizin, Zəfərimizin günü - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan bugünkü Azərbaycan dövləti xalqımızın müstəqillik arzularını gerçekləşdirdiyi gündür.

"Şuşasız Qarabağ, Qarabağsız Şuşa yoxdur" deyən Ulu Öndər Heydər Əliyevin bu arzusunu bə gün Prezident İlham Əliyev "Şuşasız işimiz yarımcı qalar" deyərək reallaşdırır. Onun siyasetinin layıqli davamçısı, Azərbaycan xalqının mərd oğlu Qalib Sərkərdə İlham Əliyevin dediyi kimi - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan bugünkü Azərbaycan dövləti xalqımızın müstəqillik arzularını gerçekləşdirdiyi gündür.

Budur, Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandanımızın diplomatik siyaseti! Budur, xalqının Prezidenti olmaq! Budur, Liderlik missiyası!

Bəli, bu gün Ali Baş Komandanımız, Prezident İlham Əliyev bu tarixi qələbəni bir dəha əbədileşdirdi. Ali Baş Komandanımız Prezident İlham Əliyev cənablarının 28 May - Respublika Günü ilə bağlı paylaşımında dediyi kimi: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan bugünkü Azərbaycan dövləti xalqımızın müstəqillik arzularını gerçekləşdirdi. Əminəm ki, bizim müstəqillik inkişafımız davamlı olacaq və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi yaşayacaq".

Respublika Günü mübarək, Azərbaycan! Qarabağ Azərbaycandır!

RƏFIQƏ KAMALQIZI

Prezident İlham Əliyev: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan bugünkü Azərbaycan dövləti xalqımızın müstəqillik arzularını gerçekləşdirdi"

Xoyski ölkədə ilk polis bölümünün yaradılması barədə əmr verdi. Bununla da Azərbaycan polis orqanlarının əsası qoynu. 1918-ci il noyabrın 9-da Azərbaycanın indiki üçrəngli dövlət bayrağı qəbul edildi. Eyni zamanda, Azərbaycan vətəndaşları haqqında qanun da qəbul olundu.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti mövcud olduğu 23 ayda həm də xalqımızı dünyaya tanıtmaqla mühüm bir tarixi missiyani yerinə yetirmiş oldu. Bu mənada, yürüdülən xarici siyasetinin ən önemli uğurlarından biri kimi Versal Ali Şurası tərefindən 1920-ci ilin yanvarında Azərbaycanın de-faktō müstəqil dövlət kimi tanınmasına nail olunması xüsusi qeyd edilməlidir. Artıq 1919-cu ilin sonlarında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 20-dən çox ölkə ilə diplomatik əlaqələr yaratmışdı.

Milli istiqlaliyyətə vurulan zərbə və AXC-nin süqutu

Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan daha bir işgal faktı ilə üz-üzə qaldı. 27 aprel 1920-ci il tarixdə bolşevik Rusiyasının XI Ordusu Bakıya daxil oldu. Bu vaxt Xalq Cümhuriyyətinin ordu hissələri Qarabağda və Gəncəbəarda qiyamçı erməni qüvvələri ilə döyüşdə idil, aksaylı serhəd qoşunları isə rus ordusuna müqavimət göstərə bilmişdi. Bolşevik rəhbərliyi - Azərbaycan K(b)P MK və Rusiya K(b)P Qafqaz Diyar Komitəsinin Bakı Bürosu hakimiyəti təhlil vermək barədə Xalq Cümhuriyyətinin parlamentinə ultimatum verdi. Meydana çıxmış situasiyani dəyərləndirən parlament gərgin müzakirələrdən sonra ultimatomla razılaşdı və hakimiyətin kommunistlərə verilməsi barədə qərar qəbul edildi. Parlamentin qərarında Azərbaycanın istiqlaliyyətinin və erazi bütövlüyü qorunması, Milli Ordunun saxlanılması, siyasi partiyalara fəaliyyət azadlığı, Cümhuriyyətin dövlət xadimlərinə təqiblərin olmasına barədə şərtlər yer almışdı. Lakin bolşeviklər sonradan bu şərtlərin heç birinə emel etmedi. Beləliklə, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Sovet Rusyasının hərbi təcavüzü nəticəsində 1920-ci

il oktyabrın 18-də qəbul olunan Konstitusiya Aktında Azərbaycan Respublikasının AXC-nin siyasi varisi olması elan olundu. Bəzən "tarix təkrar olunur" deyirlər və 1993-ci ildə tarixin təkrar olunmaması, müstəqilliyin itirilməsi üçün xalqımız Ulu Öndər Heydər Əliyevi Azərbaycanda siyasi hakimiyətə yenidən qayıdışı və Onun müyyənleşdiridiyi strateji kurs sayəsində siyasi, hüquqi, iqtisadi, sosial, mədəni, ideoloji və digər sahələrdə əldə edilən nailiyyətlər Azərbaycanı müsərir, müstəqil və güclü milli dövlət çeviridi. Müsərir, müstəqil dövlət kimi çıxış edən ölkəmə özünün tərəqqisi ilə milli inkişafın Azərbaycan modelinin əsasını qoynu. Ümummilli Lider Heydər Əliyev her zaman Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ölkəmizin müstəqillik tarixində mühüm yere malik olduğunu bildirirdi. Ulu Öndər, həmçinin, bəyan edib ki, AXC-nin qısa müddətde həyata keçirdiyi tədbirlər xalqımızın tarixində silinməz iz buraxıb, milli dövlətçilik ənənələrimiz bərpası işində böyük rol oynayıb: "Ən əsası odur ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti az yaşasa da, xalqımızda azadlıq, müstəqillik fikirlərinə dərhal qəbul olundu".

Əsası ümummillilər tərefindən qoymulmuş və hazırda cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurlu həyata keçirilən xarici siyaset strategiyası dövlətlərə əlaqələrə də yaxından qatılırlar regionda, eləcə də dünyada baş verən əsas iqtisadi, siyasi və mədəni proseslərdə Azərbaycan dövləti layiqincə təmsil olunur, öz mövqeyini bildirərək mənafelerini qoruyur. Ölkə daixilində gedən demokratik proseslər və iqtisadi yüksəlişə yanaşı, uğurlu xarici siyaset bu gün dünyanın aparıcı dövlətlərinin, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların diqqətində Azərbaycana yönəltmiş və bu da beynəlxalq hüquq normalarına uyğun qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın yaranmasına və inkişafına əlverişli zəmin yaratmışdır.

Bu gün ümummillilər Heydər Əliyevin xarici siyaset kursunu novatarcasına, dinamik şəkildə və çox uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev çıxışlarında AXC-nin Azərbaycan xalqı üçün tarixi hadisə olduğunu bildirmişdir: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hökuməti Azərbaycanın ilk Milli Ordu his-

- Bir neçə gün sonra 28 May Respublika gününü qeyd edəcəyik. Ümumiyətə, Cümhuriyyətə gətirən yolu və yaranmış tarixi şəraitini necə qiymətləndirsiniz?

- Əvvələ, bu milli bayram münasibəti ilə xalqımızı tebrik edirəm. Şübhəsiz ki, 28 May xalqımızın tarixində əlamətdar gündür və bu günün haqqında Ümummilli Lider Heydər Əliyev çox haqlı olaraq deyirdi ki, "Müstəqillik Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti və milli sərvətidir". Biz bu tariximizlə fəxr edirik. Müsəlman şərqində və türk dünyasında ilk demokratik Cümhuriyyəti, insan haqlarını, qadınların səsvermə hüquqlarının tanınmasını, fikir azadlığını, hüquqi dövləti biz qurmuşuq. Bu dövləti quranların qarşısında hər birimiz baş eyərək, onları xoş arzularla yad edirik. Şübhəsiz ki, bu bir tarixi şərait olub. Hər tarixi hadisənin baş verməsi üçün tarixi şəraitin yaranması vacibdir. 1917-ci ildə Rusiyada çarizm dağıldı və yeni hakimiyyət qurularaq, bolşeviklər hakimiyyətə gəldi. Həmin dövrədə artıq çar üsul idarəsinin ləğv edilməsi ilə əlaqədar olaraq, bir sıra ölkələrdə öz müstəqilliyinin elan edilmesi hərəkatı başlanıldı. Azərbaycan bu hərəkətə hazır idi və 1900-cu illərin əvvellərindən başlayaraq Azərbaycanda da partiyalaşma ciddi şəkillə gedirdi, ictimai-siyasi fəallıq var idi. Müstəqil Azərbaycan ziyalları və ictimai xadimləri müstəqil partiyalarda çalışaraq və maariflənmə proseslərində fəal iştirak edərək xalqı müstəqilliyə hazırlayırdılar. Həmin dövrədə artıq, çar Rusiyası dağıldıqdan sonra Zaqqafqaziada əsas üç milleti birləşdirən Zaqqafqaziya Federasiyası yarandı. 1918-ci il mayın 26-da Gürcüstanın öz müstəqilliyini elan etməsi ilə bu Federasiya dağıldı. O zaman Azərbaycan Milli Şurası çox dəyərlə bir qərar qəbul edərək 28 May tarixində Azərbaycanın "İstiqlal" bəyannaməsini qəbul etdi. Bu çox ağır bir şərait idi. "İstiqlal" bəyannaməsi qəbul olunduqdan sonra Azərbaycan hökuməti Gəncədə quruldu. Cənubi, o vaxtlar Bakı bolşevik və ingilislerin işğalı altında olduğu üçün buraya gelmək mümkün deyildi. Müstəqilliyimizi tanrıyan ilk dövlət isə Osmanlı Türkiyəsi olub. Artıq sentyabrın 15-də Bakı işğaldan azad edildikdən sonra milli hökumət Bakıya geldi, parlament fəaliyyətə başladı və hökumət quruldu. Həc şübhəsiz ki, bu hökumətin qurulmasında bizim o dövrük milli liderlərimizin böyük rolu və xidmətləri olub. Lakin çox təəssüflər olsun ki, müstəqilliyimizi uzun müddət yaşaması üçün həm tarixi şərait, həm də o dövrədə xarici basıqlara sinə gələ bileyə liderimiz olmadı. Yəni, o insanlar hamısı millətini düşünən maarifli insanlar olublar. Biz 1920-ci il aprelin 28-də müstəqilliyimizi itirsədə, 1991-ci ilin oktyabr ayında onu bərpa etdi. Artıq dekabrda qəbul olunan "Müstəqillik haqqında" qanuna görə, müasir Azərbaycan 1918-1920-ci ildə qurulmuş respublikanın varisi elan olunub. Bu varis indiyə kimi də davam edir. Müstəqil dövlətimizin qurulması və çiçəklənməsi 1993-cü il iyunun 15-dən başlayır və həmin dövrədə Ümummilli Lider Heydər Əliyev xalqın tezidi ilə həkimiyətə gələrək, həm müstəqil dövlətçiliyimizi xilas etdi, həm vətəndaş mühari-

"28 May xalqımızın tarixində əlamətdar gündür"

SIA Milli Məclisin Əmək və Sosial Siyaset Komitəsinin sədri Musa Quliyevin müsahibəsini təqdim edir:

bəsini qarşısını aldı, həm də müasir Azərbaycanın qurulmasının təməl prinsiplərini müəyyən edərək həyata keçirdi.

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının Azərbaycan tarixində rolü və əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- Bayaq qeyd etdiyim kimi, ilk demokratik Cümhuriyyətin qurulması, insan haqlarının müəyyənləşdirilməsi, qadınlara seçki hüququnun verilməsi, ədalətin bərpə olunması, fikir və söz azadlığı bəşəriyyətin uzun illər arzu etdiyi və heç də hər bir dövlətə nəsib olmayan nemətlərdir. Hətta biz bu demokratik dəyərləri elan etdiğə indi dönyanın demokratiya beşiyi sayılan Amerikada və Avropanın qərb dövlətlərində bunların heç biri yox idi. Bu böyük bir tarixi nailiyyətdir və Azərbaycan ziyalısının ədalətini, zəkasını göstərir, Azərbaycanın nə qədər böyük hüquqi dövlət kimi formalşamasında milli potensialının olduğunu sübut edir. Eyni zamanda, parlament teyin olunsa da, o zaman səsvermə keçirilmədi. Bu seçki çox ədalətli şəkilde müəyyənəşdirilmişdi və Azərbaycanda yaşayan bütün azzayılı xalqların, bütün partiyaların, dini qurumların nümayəndələrini təmsil edir. Əslində, bu birlilik, bərabərlik, dostluq nümayişi idi. Eyni zamanda, biz həmin dövrədə milli ordumuzu yaratdıq və "Dilimiz" haqqında qanun qəbul etdi, qəzetlər buraxdıq, Azərbaycan ərazi-sinin coğrafiyاسını müəyyənəşdiridik. Həmçinin, "Təhsil" və "Torpaq" haqqında qanun da qəbul etdi. Ümumiyyətə, o dövrə 300-dən çox qanun qəbul edilmişdi və həmisi milli əhəmiyyət daşıyır. Müstəqillik elan edildikdən sonra da yeni qanunlar qəbul edərkən bunlardan bəhrələndik. Həmçinin, daha irəliyə baxaraq dünyaya integrasiya etmək, tanınmaq və Cümhuriyyətin bəyənəlxalq nüfuzunu müəyyənəşdirmək üçün də tədbirlər gördük. Yadınızdadır, Əlimərdən bəy Topçubaşovun rəhbərliyi altında bir heyət Parise getdi və Paris Sülh konfransında iştirak etdi. Hər bir millət öz şərfli tarixi ilə fəxr edir və o fəxarətin ən yüksək zirvesi millətin müstəqilliyidir. Biz həm müstəqiliyimizi, həm də öz torpağımızın sahibi olduğunu dünyaya bəyan etdik. Doğrudur, Azərbaycanın Cümhuriyyət tarixi çox qədimdir. Amma demokratik bir Cümhuriyyətin, respublikanın və hüquqi dövlətin olması 1918-ci il 28 maydan başlayır.

- Ötən illərə nisbətən bu il bayramı qalib dövlət kimi qeyd edəcəyik. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Tamamilə doğrudur və yənə də paraleller apararaq söyleyə bilərik ki, indi cənab Prezident İlham Əliyevin həll etdiyi problemlər Cümhuriyyət dövründə də var idi.

O zaman da məhz Dağlıq Qarabağ, Zəngəzura, Naxçıvana iddialar olub və o iddialar da müxtəlif güclər tərəfindən dəstekləndi. Nəhayət, həmin o güclərin, xüsusilə Sovet, bolşevik Rusiyasının təsiri altında 1920-ci ildə noyabrın 19-də Ermenistandakı Sovet hökuməti elan olundu. Ondan bir gün sonra isə Zəngəzurun Ermənistana birləşdirilməsi və Dağlıq Qarabağ muxtarıyyət verilməsi barəsində qərar qəbul edildi. Amma problemlər sovet dönməmində müəyyən qəder sakitləşsə də, son illərində separatizm hərəkatı yenidən qalxdı. Artıq, 1990-ci illərin əvvellərində torpaqlarımızın 20 faizi işğal olundu və işğaldan azad edilmesi üçün isə uzun illər mübarize aparmalı olduq. Cənab Prezident 44 günlük müharibə dövründə çox dəyərlə fiqirlər söylədi və o fikirlərdən biri də, bütün dünyaya mesaj olan "Nəyi nə zaman, necə etməyi mən həmidən yaxşı biliyəm!" mesajıdır. Cənab Prezident torpaqlarımızın işğaldan azad olunması üçün bu mücadiləni başlatdı və 44 günlük müharibə ərzində torpaqlarımızı azad edərək, bütün dünyaya sübut etdiq ki, Azərbaycan güclü xalqdır ve güclü ordu var.

- 28 May Respublika Günü münasibəti ilə xarici dövlət başçıları tərəfindən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə ünvanlanan təbrik məktublarının tabliğinə dair nə deyə bilərsiniz?

- Bu məktubların arxasında xoşiyət dayanır ki, onlar Azərbaycanı özlərinə dost hesab edərək xoş arzularını çatdırırlar. Bu sadə və təsadüfi məsələ deyil. Dost olmaq üçün qarşılıqlı addımlar atılmışdır. Diger tərəfdən isə bu, Azərbaycanın bəyənəlxalq aləmde nüfuzunun göstəricisidir ki, dünyanın ən böyük dövlətlərinin başçıları cənab Prezidentə zəng edib məktublar göndərirlər. Həmçinin, bu təbriklə müxtəlif sahələrdə Azərbaycanla əməkdaşlıq duyularının olması da göz qabağındadır. Bu da Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən maraqlı ölkə olduğunu göstərir.

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının bəyənəlxalq əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- Beyənəlxalq əhəmiyyəti olduqca böyükdür. İlk növbədə dünya xəritəsinə yeni bir müxtəlif dövlət qoşulurdu. Eyni zamanda bu dövlətin niyyəti xoş və demokratik idi. Müsəlman şərqində ilk beş bir dövlətin yaranması digər xalqların da oyanmasına səbəb idi. Həmçinin, bu Cümhuriyyət çar imperiya-sının parçalanmasına da təkan verdi. Eyni zamanda bu həm də, şərfli bir tarix idi və xalqları bir daha inandırırdı ki, eger xalqın iradəsi, lideri olarsa, müstəqillik əldə edilə bilər.

- AXC dövrünün tarixi araşdırması qaneedici səviyyədədir? Bu işlərin görülməsi üçün daha nələrə ehtiyac var?

- Men hesab edirəm ki, böyük işlər görülüb. Düzdür, 70 il ərzində bu tarix bizdən gizlədilib. Hətta müstəqil dövlətimizin qurucularını da düşmən adlandırmışlar. Lakin 1990-ci illərin əvvellərindən biz müstəqillik elə etdiq arxivlər açıldı, araşdırımlar aparıldı, kitablardı yazıldı və hər kəsin haqqı özüne qaytarıldı. Men hesab edirəm ki, bu proses hələ də davam etməlidir.

- Sizcə, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tarixinin hansı problemlərinin örənilməsi üzrində dayanmağa daha çox ehtiyac hiss olunur?

- Orda örənilməli məsələlər çoxdur. Xüsusən də, mən düşünürəm ki, Cümhuriyyət niye süqut etdi? Həmin dövrde hakimiyətdə olan şəxslərin şəxsi keyfiyyətləri və müəyyən dövlətlərlə gizli əlaqələri də araşdırılmalıdır. Araşdırılmalıdır ki, İrəvan niyə Ermənistana paytaxt kimi verildi? İrəvanı qoruyub saxlamaq olardı? Cümhuriyyətin 23 ayının hər günü bizim üçün qiymətli, əhəmiyyətli və şərflidir.

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tarixinə dair hansı kitabları xüsusi qeyd etmək olar?

- Xüsusi ensiklopediyalar və alimlərimizin kitabları var. Bizim dəyərləri araşdırmaçılar o prosesləri davam etdirir. Yalnız, kitabı yazmaqdan ötrü mənbə lazımdır. Yeni mənbələr varsa, yeni əsərlər də ortaya çıxacaq. Mənbəsiz yazılmış kitab tarixi əhəmiyyət kəsb etmir. Tarixi kitablardan elmə və mənbələrə əsaslanmalıdır.

- Zəngəzur dəhlizi açılsa, ölkəmizə hansı dividendlər qazandırı bilər?

- Azərbaycan artıq neçə illərdir ki, regionun aparıcı dövlətidir. Bilirsiniz ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolunun qurulması Azərbaycanın, cənab Prezidentimizin layihəsi idi və bu layihənin həyata keçməsinə beynəlxalq güçlər maneqəciliyə töredildiler və heç kəs istəmirdi ki, Qədim İpək Yolunun bərpası Azərbaycan üzərində baş tutsun. Biz buna nail olduq. Artıq İpək Yolu Azərbaycan üzərindən keçərək, Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu vətəsilə, Asiyani Avropa ilə birləşdirir. Eyni zamanda, Cənub Şimal Dəhlizi də deyilən dəmiryolu koridoru var ki, bu da, yənə də, Azərbaycanın təşəbbüsü ilə Astara İran astanası və Azərbaycan astanası üzərində dəmir yolu dəhlizinin yaradılması ilə artıq Fars körəfəndən yüklerin, sərnişinlərin Azərbaycan üzərindən Fin körəfənə qədər birbaşa daşınmasını mümkün edib. Hansı ki, Almaniya, Fransa, İngiltərə kimi dövlətlər 200 il bu məsələni reallaşdırmaq üçün mübarizə apardılar. Azərbaycan dünyanın böyük loqistika mərkəzlərindən birinə çevrildi. Zəngəzur dəhlizinin açılması isə ikinci alternativ bir İpək Yolunun olması deməkdir. Bu dəhlizin açılması ilə Azərbaycan artıq Avropana quru sərhədi açmış olur. Zəngəzur dəhlizindən sonra həm avtomobil yolu, həm də qatar yolu fəaliyyət göstərəcək. Avropada olan orta statistik bir turist öz avtomobili ilə Türkiyə, Naxçıvan üzərindən Zəngəzur dəhlizi vasitəsi ilə Qarabağa gələcək, istirahət edəcək, Qarabağın mədəniyyəti, təbəti, mətbəxi ilə tanış olacaq, Azərbaycanın buradakı biznes imkanlarını öyrənəcək və qaydanda Azərbaycan haqqında çox gözəl təəssüratla qayidacaq və burada pul xərcleyib gedəcəklər. Bu bunnun turistik əhəmiyyətidir. Azərbaycan böyük bir yol nəqliyyat qovşığının tərkib hissəsidir. Bu ölkədə yerləşən Rusiyanın, Gürcüstanın, Türkiyənin, İranın, Azərbaycanın və arzu edərsə Ermənistən iştirakı ilə dəha səx inteqrasiya qurmaq olacaq. Bilirsiniz, bütün mühərribələr bir gün sülhə bitir. Dünyada əbədi düşmən olan xalqlar yoxdur və bütün yaraları da zaman sağaldır.

Ayşən Vəli

Zəngəzur dəhlizi ölkəmizə hansı dividendləri gətirəcək?

Zəngəzur dəhlizi ölkəmiz üçün çox önemlidir". Bu sözleri SIA-ya açıqlamasında politoloq Elxan Şahinoğlu deyib. Onun sözlərinə görə, Zəngəzur dəhlizini açıldından sonra Azərbaycanın Türkiye ilə qurulma bərpa olunacaq: "Rusiya özü də Azərbaycan, Türkiye və Ermənistən giriş-çıxış imkanları qazanacaq. Türkiye Azərbaycan üzərində Mərkəzi Asiyaya daxil olma imkanı qazanacaq. Zəngəzur dəhlizinin açılması regional layihəyə çevriləcək və Ermənistən bunun əleyhinə çıxa biləcək. Cənub Ermənistən baş naziri Nikol Paşinyan bu məsələ ilə faktiki olaraq razılışdır. Əgər sülh, barış istəyirlərse bizə mane olmalıdır. Cənub Ermənistən üçün də əhəmiyyətli ola bilər".

Politoloq həmçinin qeyd edib ki, Rusiyanın Gürcüstan üzərindən Ermənistənə dəmir yolu girişi imkani yoxdur: "Azərbaycan ilə Rusiya arasında dəmir yolu var. Rusiya Azərbaycan üzərindən Ermənistənla ticarət əlaqələrini qura bilər. Zəngəzur dəhlizinin açılmasında tək biz yox həmçinin Ermənistən və Rusiya da maraqlıdır".

Leonid Kalaşnikov: "Fransa və ABŞ Qarabağdakı sülhü "partlatmağa" çalışır"

Rusya Dövlət Dumasıının MDB işləri, Avrasiya integrasiyası və həmyerililərlə əlaqələr komitəsinin sədri Leonid Kalaşnikov sərhədin delimitasiyası ve demarkasiyası ilə bağlı Azərbaycan və Ermənistan arasında yeni mümkün razılışma barədə Moskva-Bakı portalına müsahibəsində maraqlı məqamlara toxunub. Müsahibəni təqdim edirik.

- Bu yaxınlarda Baş nazir Nikol Paşinyanın İravanla Bakı arasında Moskvanın vasitəciliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan arasındaki sərhədin delimitasiyası və delimitasiyası ilə bağlı yeni bir sənəd hazırlanğı səyldi. Bilirsiniz ki, bundan əvvəl erməni tərəfi Azərbaycan hərbiçilərinin Ermənistanın dövlət sərhədini keçidiyi və Sünük (Zəngəzur red) bölgəsindəki ölkənin içərisinə 3,5 kilometr irəlilədiyini elan etdi. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan KTMT-yə müraciət etdi və Rusiya prezidentindən hərbi yardım istədi. Bildiyiniz kimi, Moskva çox diplomatik və konstruktiv şəkillər reaksiya verərək, Ermənistan-Azərbaycan sərhədindəki vəziyyətə görə emosiyaları qicqlandırmaq üçün heç bir səbab olmadığını bildirdi və delimitasiya komissiyası yaratmağı təklif etdi. KTMT də diplomatik reaksiya verdi ...

- Demarkasiya, delimitasiya məsələləri həmişə çətindir, xüsusilə bu yaxınlarda mühərbi vəziyyətində olan, diplomatik münasibətləri olmayan dövlətlərə aiddir. Xüsusilə, Azərbaycan və Ermənistan. Sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi ciddi bir müntəzəm danışçılar prosesi, kartografiya işi və diplomatik əlaqələrin qurulması ilə müşayit olunmalı bir məsələdir. Bu barədə bu yaxınlarda Dövlət Dumamızə səfər edən Ermənistan nümayəndə heyətinə danışdım. Bu cür məsələlər mühərbi yolu ilə həll olunmur. Razılışmalar yalnız danışçılar yolu ilə əlde edile bilər. Və son dərəcə vacib olan bu kimi məsələlər məşğul olanda ilk növbədə təmkin olmalıdır. Mənə elə gəlir ki, indi həm Rusiya tərəfində, həm də Azərbaycan tərəfində mövcud olan təmkin bu məsələnin həll olunmasına kömək edir. Moskvanın bu reaksiyası başa düşüləndir. Moskvanın bölgədə sülh və sabitliyə, sərhədləri yaxınlığında etibarlı bir məkana ehtiyacı var. Bu reaksiya təmkinli və eyni zamanda, bir mesajdır- danışçılar aparın, zorla həll etməyə çalışmayın, çünkü bu yol qəbul edilməzdir.

Sovet dövründə Damanskiy adası etrafında SSRİ ilə Çin arasında hərbi əməliyyatlar keçirildiyi vəziyyəti xatırlayıraq. KTMT üzvləri olan Qırğızistan və Tacikistan arasında sərhəddəki son hərbi münəqış. Və bu hallarda hər şey heç də asan deyildi.

Rusya, Azərbaycan və Ermənistan liderlerinin öten ilin noyabunda imzaladığı üçterəflə bəyanat-

Dumanın Komitə sədri: Amerikanın ən böyük səfirliyi niyə Ermənistənədir? Orada nə edirlər?

da dinc həyatın, münəqişədən sonrakı dövrün bir çox məsələləri nəzəre alını bilmedi. Çünkü bu kimi məqamlara aydınlıq getirmek üçün daha çox vaxt lazımdır. Bu səbəbdən bu ilin yanvarında nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrin blokdan çıxarılması na dair yeni bir razılışma meydana gəldi. Ölkələr arasında sərhədlərin delimitasiyası baredə necə razılaşma olmalıdır. Tərəflər bu barışqılıkda getdikcə daha çox müqavilə imzalamağa hazırlıqlarsa, hamı bundan yalnız bəhrələnəcəkdir. Axi hər şey bunun üçün edildi- sülh namə, iki xalqın dinc yanaşı yaşaması naminə ilk üçtərfli müqavilə imzalandı- belə ki, proses bir addım deyil, addım-addım iżliləsin, vəziyyətin yeni dondurulması isə, nəqliyyat, ticaret və iqtisadi əlaqələrin bərpasına mane olur. Dağılıq Qarabağ münəqışının həlli prosesi ilə bağlı əvvəlki 30 il yaxın müzakirələrdə sual qaldırıldı - münəqışının həll olunmaması kimin üçün yaxşıdır? Blokadada olması Ermənistan üçün yaxşıdır? Əlbəttə yox. İndi isə bir dəfə məsələ həll edildikdə- təessüf ki, hərbi gücün köməyi olmadan deyil- yene de qərar verildi, indi yalnız iżliləmək lazımdır. Düşünürəm ki, Ermənistan bunu dərk etmelidir.

- Ermənistanın ilk prezidenti Levan Ter-Petrosyan Qarabağ nizamlanmasının status-kvoda qalmışında əvvəlki hakimiyət orqanlarının rolü olduğunu ve bugünkü revanşist açıqlamaların ölkəyə de yaxşı bir şey getirməyəcəyini bildirdi ...

- Ermənistanada seki kampaniyası davam edir. Və kiminse intiqamdan, torpaqları geri götürməyin lazım olduğunu, mühərbi dənənişdən eşidir. Bütün bunlar mövcuddur və daxili auditoriyaya təsir etmək məqsədi daşıyır. Və bu cür ifadələr, fikrimcə (və burada Levan Ter-Petrosyanın qoşuluram), tamamilə qeyri-ciddi və məntiqsizdir. Bu gün populizme görə Ermənistanın kifayət qədər itki verə bələcəyini söyləye bilərsən, amma seki körək Cənubi Qafqaz amilini nezəre alır. Onların bölgədəki sabitliyə ehtiyacları yoxdur. Bunu Çeçenistanda hadisələr olanda gördüm. Gürcüstanda hadisələr baş verəndə de. Ehtiyac oludquda Şevardnadzeni, sonra Saakaşvilini istifadə etdilər. Sonra xəyanət etdilər. Amerika Cənubi Qafqaza nisbətən haradadır? Bəli, çox uzaqda. Bəs Amerika Ermənistanada nə edir? Bunu demək əvəzinə: "Gəlin vəziyyətə sülhə yanaşaq, bu dövlətlər bir-birini başa düşmür, sərhəddəki mülki insanları gərgindir, amma gəlin bunu birbər həll edək", onlar dərhal münəqışə tərəflərindən birinin tərəfindən açıqlamalar verirlər. Və nə baş verir - biri sevinir, digeri təəssüflənir. Yaxşı, gəlin bir-birimizə müraciət edək və sonra bir-birimizə qarşı mühərbi edək. Bu, 90-ci illərdə bu bölgədə baş verdi və hələ də davam edir. Lakin sonda Ermənistan dövləti, erməni rəhbərlər başa düşdü ki, bu cür şəyələr sülh prosesinə yaxşı bir

baycan və Ermənistən rəhbərləri ilə danışmışam. Dedim ki, bütün Amerika-Fransa vədlərinə uymaşı dayandırsınız və 3 ölkə - Rusiya, Azərbaycan və Ermənistən danışçılar masasına otursalar, münəqışə daha süretli və mühərbişəz həll ediləcəkdir. Qarabağ məsəlesi Rusiyanın köməyi ilə çoxdan sülh yolu ilə həll edilməli idi. Ancaq Ermənistənə bəzi qüvvələr "yox" dedilər və Minsk Qrupunun bu məsələ ilə məşğul olmasına icazə verdilər. Və hələ də bu vasitəcilik qrupu üçün dua edirlər ... Buna heç vaxt şübhəm olmayıb. Bundan əlavə, son illərdə Rusiya ilə Qərb arasında vəziyyətin kəskinleşməsi fonundan Qərb ölkələrinin sərhədlərimizdə təhlükəsizliklə maraqlanmadığı da-ha da aydın oldu. Bunu Ukrayna ilə elaqəli olaraq görürük və s.

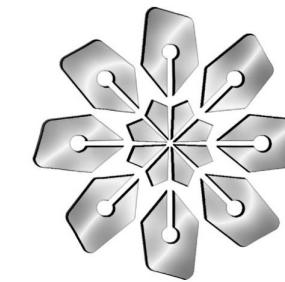
Qürur duyuram ki, bir vaxtlar belə həll formulu təklif etmişəm. Hansı vasitəcilik qrupu?! Bir zamanlar Kozirev və Yeltsin Qərbi sevindirmək üçün hər şeyi üstümüze yüklemədilər? Əgər nizamlama yolu qədəm qoymuşsa, bundan sonra qərar verməliyik. Rusiya da, Azərbaycan da buna töhfə verir və Ermənistən həqiqətən də bunun edilməli olduğunu başa düşür. Başqa yoxdur. Digər yol heç kimə lazımlı olmayan bir mühərbiədir.

- İndi sərhəddəki vəziyyətə görə Fransa və ABŞ mahiyət etibarilə Ermənistanın tərəfini tutular. Rusiya və digər hömsədr ölkələrin Qarabağla bağlı açıqlamalarında niyə belə bir ziddiyət var?

- Əlbəttə ki, Fransa və ABŞ vəziyyəti gerginləşdirmək üçün vəziyyəti geopolitik maraqlarına uyğun şəkildə partlatmağa çalışacaq və daxili auditoriyani- erməni diasporunun rolunu da nəzərə almağa çalışacaqlar. Və diaspora, belə baxanda, yaxşı formallaşır. Onlara deyirəm: "Xaricdən insanları bir mühərbiyə itələyirsinizsə, buyurun, Amerikanın ora- qapalı Ermənistənə dənənişdən eşidir. Bütün bunlar mövcuddur və daxili auditoriyaya təsir etmək məqsədi daşıyır. Və bu cür ifadələr, fikrimcə (və burada Levan Ter-Petrosyanın qoşuluram), tamamilə qeyri-ciddi və məntiqsizdir. Bu gün populizme görə Ermənistən kifayət qədər itki verə bələcəyini söyləye bilərsən, amma seki körək Cənubi Qafqaz amilini nezəre alır. Onların bölgədəki sabitliyə ehtiyacları yoxdur. Bunu Çeçenistanda hadisələr olanda gördüm. Gürcüstanda hadisələr baş verəndə de. Ehtiyac oludquda Şevardnadzeni, sonra Saakaşvilini istifadə etdilər. Sonra xəyanət etdilər. Amerika Cənubi Qafqaza nisbətən haradadır? Bəli, çox uzaqda. Bəs Amerika Ermənistanada nə edir? Bunu demək əvəzinə:

"Gəlin vəziyyətə sülhə yanaşaq, bu dövlətlər bir-birini başa düşmür, sərhəddəki mülki insanları gərgindir, amma gəlin bunu birbər həll edək", onlar dərhal münəqışə tərəflərindən birinin tərəfindən açıqlamalar verirlər. Və nə baş verir - biri sevinir, digeri təəssüflənir. Yaxşı, gəlin bir-birimizə müraciət edək və sonra bir-birimizə qarşı mühərbi edək. Bu, 90-ci illərdə bu bölgədə baş verdi və hələ də davam edir. Lakin sonda Ermənistan dövləti, erməni rəhbərlər başa düşdü ki, bu cür şəyələr sülh prosesinə yaxşı bir

- Daha əvvəl də dediyim kimi, seki körək Cənubi Qafqaz amilini nezəre alır. Onların bölgədəki sabitliyə ehtiyacları yoxdur. Bunu demək əvəzinə: "Gəlin vəziyyətə sülhə yanaşaq, bu dövlətlər bir-birini başa düşmür, sərhəddəki mülki insanları gərgindir, amma gəlin bunu birbər həll edək", onlar dərhal münəqışə tərəflərindən birinin tərəfindən açıqlamalar verirlər. Və nə baş verir - biri sevinir, digeri təəssüflənir. Yaxşı, gəlin bir-birimizə müraciət edək və sonra bir-birimizə qarşı mühərbi edək. Bu, 90-ci illərdə bu bölgədə baş verdi və hələ də davam edir. Lakin sonda Ermənistan dövləti, erməni rəhbərlər başa düşdü ki, bu cür şəyələr sülh prosesinə yaxşı bir

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Ermənistən-Azərbaycan, ərazilərin işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

şey qatdır. Buna görə sakitləşməli və danışqlara başlamalıyıq. Sərhədləri santimetr santimetr dəqiqləşdirin. Sərhəd yox idi. Bu, çox çətindir. Dəniz sahəsinin Norveçlə bölgünə zəmanı hakimiyətimizi təngid etdim. Buna son dərəcə mənfi reaksiya verdim. Həqiqətən, SSRİ-de 40 ildər hər santimetri üçün danışqlar mübarizəsi var idi. Şimal qütbündən necə bir xətt çekmək olar? Niyə belə edildi? Çünkü Barrents dənizində çoxlu neft, qaz və balıq var. Buna görə Sovet dövründə dövlət hər santimetri üçün mübarizə apardı, proses hələ də davam edən müxtəlif beynəlxalq müqavilələr yüksəldi. Sovet ittifaqının dağılmasından sonra Rusiya bu prosesi pis davam etdi.

Və ya başqa bir nümunə- Beiring dənizindən keçən Beyker-Şevardnadze xəttini xatırlayı- bu Amerika tərəfdən çəkildi. İndi qədər biz Rusiyada bu müqaviləni təsdiqləməmişik. Beyker və Şevardnadze bir müqavilə bağlayan kimi (əslində Şevardnadze o zaman SSRİ-nin mənafeyinə xəyanət etdi), amerikalılar dərhal döyüş gəmilerini getirdilər və bütün Sovet balıqçı gəmilerini qovdular. Buna görə də, bizim kimə dəstəklədiyimiz haqda qışqırıqlar vəziyyəti yalnız pisledir.

- Ermənistən Baş naziri sərhəd və delimitasiya ilə bağlı yenidən əlaqələr olaraq insanlara sülhə doğru getməyin zəruriyi barədə signallar göndərməyə başladı. Xüsusi, Nikol Paşinyan "erməni xalq üçün an vacib vəziyyətin dinc inkişaf dövrü açmaq olduğunu" vurguladı. Mesaj ondan ibarət idi ki, Ermənistən nəqliyyat kommunikasiyalarını ləğv etməyə getməsə, blokada qalacaq. Müxalifətin açıqlamaları fonunda hazırka baş nazırın yanaşmasında ziddiyət göz qabağındadır ...

- Daha əvvəl də dediyim kimi, seki körək Cənubi Qafqaz amilini nezəre alır. Onların bölgədəki sabitliyə ehtiyacları yoxdur. Və o zaman ermənilərə dedim və indi de deyirəm: "Dövlətlərin girişi, təşkilatlı statuslarına müddələşdirən biləcək tək şeyin olduğunu vurğuladı. Təşkilatın nizamnaməsinin müyyən müddələrlərə görə, KTMT-də iştirak etmək üçün üzvləri arasında diplomatik münasibətlərin olması zəruri-dir. Azərbaycanla Ermənistən arasında hələ belə bir münasibət yoxdur. Qurulduqda - gecəz bunun baş verəcəyinə ümidi edirik - o zaman bu məsələ də bu və ya digər şəkildə praktik müstəvidə gündəmə gələ bilər-mi?

- Bunu belə izah edəcəyəm. Yادimdادر، Pakistan KTMT-də müşahidəçi statusu almaq üçün müraciət edərək, Ermənistən əvvəlcə razılaşsa da, onu blokladı. Bildiyiniz kimi, Ermənistənla Pakistan arasında heç bir diplomatik münasibət yoxdur. Və o zaman ermənilərə dedim və indi de deyirəm: "Dövlətlərin girişi, təşkilatlı statuslarına müddələşdirən biləcək tək şeyin olduğunu vurğuladı. KTMT həm də onun üçün yaradıldı ki, Əfqanistan sərhədindən çox böyük gərginlik var idi və bu məsələ Pakistan üçün də təhlükəsizləşdirən. İndi isə Pakistanın status almasının əleyhinəsiniz. Ancaq ikterəflə münasibətlər də daxil olmaqla vəziyyəti yaxşılaşdırılmalıdır. Heç olmasa KTMT-də danışmağa başlayın. Buna görə KTMT-də status almaq imkanına münasibətmə müsbətdir.

**Müsahibə aldı: Nana Xoşəriya
Tərcümə etdi: Elçin Bayramlı**

Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı, birliyi, hərbi təlimləri: Ermənistana “göz dağıdır”

Azərbaycan-Türkiyə hərbi təlimləri regional sülh və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə töhfə verir

En çətin anların sinağından çıxan, dünyada analogu olmayan qardaşlığın, Ulu Önder Heydər Əliyevin dediyi kimi, “Bir millet, iki dövlət” tezisinə əsaslanan realliğin təcəsümüdür. Bu birlilik, qardaşlıq bütün sahələrdə olub: həm siyasi, həm iqtisadi, həm də hərbi sahədə.

Prezidenti İlham Əliyev Türkiyənin “Haber Türk” televiziya kanalına müsahibəsində Azərbaycanın en çətin gündündə Türkiyə dövlətinin misilsiz dəstəyinin olduğunu deyərək bildirmişdir ki, bu iş bitsin, ərazi böötülvüy bərpa edilsin qardaş dövlətimiz arasında yeni dövr başlayacaq: “Qoy, bunu həll edək, bu iş bitsin, ərazi böötülvüyümüz bərpa edilsin, ondan sonra Azərbaycanın yeni dövrü başlanacaq, bölgənin yeni dövrü başlanacaq, güclər nisbeti dəyişəcək və hesab edirəm ki, Türkiyə ve Azərbaycanın gücü daha da möhkəm olacaq”. “Bu gün Türkiyə bölgədə və yeni coğrafiyada çox önemli sabitləşdirici rol oynayır. Əziz qardaşım Rəcəb Tayyib Ərdoğanın bu toqquşmaların ilk saatlarında verdiği dəstək sabitliyi qorudu”, - deyən Prezident İlham Əliyev onu da vurğulayıb ki, çoxları bunu anlamırlar: “Bəziləri bəlkə bunu anlamırlar. Əgər o sözlər olmasaydı, əger menim qardaşım deməsəydi ki, Azərbaycan tek deyil, Türkiyə Azərbaycanın yanındadır, bəlkə də burada veziyət qarışardı. Bəlkə də başqa kimse burada, necə deyərlər, bulanıq suda balıq tutmağa çalışacaqdı. Ona görə bundan sonra bu bölgədə biz yeni bir strateji mənzərə, strateji baxış yaratmalıyıq. Artıq bu barədə düşünməyə başlayırıq, ancaq hadisələri qabaqlamaq istəmirkən”. Budur, çətin günün sinağından çıxməq. Budur - bir millet, iki dövlət münasibəti. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkiye Büyük Millət Məclisinin (TBMM) iclasında Azərbaycan torpaqlarına Ermənistən təcavüzü barədə danışarkən bildirib ki, ermənilərin qədim Azərbaycan torpağı Qarabağın işğalına qarşı kor, kar, lal qalanların bu gün sərgilədikləri duruş ikiüzlülükdür: “İşgalçılara səssiz qalan, vətənini qoruyanı işə suçlayanların sözünün bizim üçün heç bir dəyeri yoxdur. Bu alçaq oyun pozulur. Qalıcı sülhün yolu Ermənistən işğal etdiyi hər qarış Azərbaycan torpaqlarından geri çəkilməsindən keçir”. Türkiye Prezidenti bir daha Azərbaycanın yanında olduğunu vurğulayıb: “Bunu burada bir daha bildirmək istərdim. Türkiye bu günə qədər olduğunu kimi, bundan sonra da Azərbaycanın yanında olacaq. TBMM olaraq Azərbaycanın yanında olduğumuz bir daha bildirildi. Ermənistən işğal etdiyi ərazilərdən çıxarılmalıdır”. Bəli, bu gün Türkiye kimi bir güclü dövlətin Azərbacanla bir olması çox dövlətlərin qısqanlığına sebəb olub. Ancaq bir məqamı anlamadı lazımdır ki, Azərbaycan-Türkiyə illərin sinağından çıxmış, bu birlilik möhkəmlənmışdır. Bu birliyi isə heç bir qüvvə sindirə bilməz! Sindi-

ra da bilmədi. Bunu isə işgalçı Ermənistən niyə də qəbul etmir? Çünkü bu birlilik, həmçinin Qələbə Zəfərində bir daha özünü göstərdi, göstərdi ki, Azərbaycan-Türkiyə çətin gündə də, şad gündə də bir-birinin yanındadır.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan: “Can Azərbaycanımız 28 ildir Ermənistən işğalında olan torpaqlarını 44 gündə geri aldı”

“Şimali Kipr Prezidenti Ersin Tatarın Azərbaycanın zəfəri ilə bağlı qardaş ölkəye bir səfəri olacaq”. Bunu Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Şimali Kipr Türkiye Respublikasının quruluşunun 37-ci ildönümü ilə bağlı Kiprin ərazisi olan Qapalı Maraşın açılışındaki çıxışında bildirib. Türkiye Prezidenti E.Tatarın bu səfərinin Azərbaycana dəstək məqsədli olacağını deyib. R.T.Ərdoğan Şimali Kiprən Azərbaycana salam gəndərək deyib ki, Türkiye necə Azərbaycanla güclü bir gələcək qurmağa başlayıb, Kipr Türkleri ilə də bərabər bəlkə birlik fəaliyyətində olacaq: “Azərbaycandakı qələbələrin şahidi oldunuz. Can Azərbaycanımız 28 ildir Ermənistən işğalində olan torpaqlarını 44 gündə geri aldı”.

Iki dövlətin göz dağı əməliyyatı

Türkiyə-Azərbaycan təlimləri - düşmənə göz dağı əməliyyatı. İşgalçi Ermənistəni iki dövlət bir millet olan Azərbaycan-Türkiyənin hər bir uğuru narahat edib və bu gün de edir. Dostlar sevinir, qururlanır, düşmənler vahimələnir. Ancaq hamı bili ki, Azərbaycan-Türkiyə birliyi regional və beynəlxalq təhlükəsizliyin təminatıdır. Bu qardaşlıq və müttəfiqlik siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni və başqa sahələrdə əməkdaşlığı üstünlük verir. Bakı və Ankara bu istiqamətdə fəaliyyət göstərmək isteyən xoşmeramlıllara qapılalarını açıq saxlayırlar. Azərbaycan-Türkiyə birəmən hərbi təlimləri bu

xoş məramları bir daha təsdiqləyir. Türkiyə Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra Silahlı Qüvvələrin formalşamasına yardım göstərib. O zaman ordu da kadr çatışmazlığı var idi. Sonrakı dövrde də iki ölkə arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq inkişaf etdi. Türkiyə Azərbaycanda kadrların hazırlanması, hərbi məktəblərin proqramlarının formalşamasında böyük rol oynayib. Hər il Azərbaycan və Türkiyə silahlı qüvvələri birəmən hərbi təlimlər keçirirlər. Prezident İlham Əliyev avqustun 13-də Türkiyə Respublikasının Milli Müdafiə naziri Hulusi Akarın başçılıq etdiyi nümayəndə hə-yetini qəbul edərkən bildirib ki, hərbi əməkdaşlıq baxımından bu təlimlərin çox böyük önəmi var, eyni zamanda, insanlar arasında əla-qələrin, xalqlar arasında qardaşlığın gücləndirilməsi üçün təlimlərin çox böyük əhəmiyyəti və faydası var. Prezident bildirib: “Bu, bir ənə-hədir. Bildiyiniz kimi, hər il həm Azərbaycanda, həm də Türkiyədə 10-dan çox birəmən təlim keçirilir. Ona görə bu təlimlərin keçirilməsi adı halidir. Burada hansısa bir fő-qələdə hal axtarmaq lüzumsuzdur. Biz də müşahidə edirik ki, bu təlimlər bəzi ölkələrdə narahatlıq doğurur. Ancaq buna heç bir əsas yoxdur. Bu, Türkiye-Azərbaycan birliyinin, qardaşlığının növbəti tə-zahüründür”. Bu gün dünya bir daha Ulu Önder Heydər Əliyevin bir millet iki dövlət olaraq xarakterizə etdiyi Azərbaycan-Türkiyə dövlətləri arasındaki qardaşlıq münasibətlərinin sönmez, əbədi olduğunu şahidi oldu və heç şübhəsiz ki, bu birlik dosta sevinc, düşmənə göz dağıdır!

Güclənən bir Azərbaycan, güclənən bir Türkiye vardır

Bəli, bu gün Türkiyənin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanda səfərdə olarkən dediyi kimi: “Hər ötən gün siyasi, hərbi, iqtisadi, mədəni, ticari - bütün sahələrdə bu əlaqə artaraq davam etməkdədir. Bundan sonra güclənən bir Azərbaycan, güclənən bir Türkiye vardır. Dünya birliyində də, şübhəsiz ki, bu iki ölkənin yeri çox önemli olmaqdadır və olacaqdır”. Bütün bunlar, ölkələrimiz arasında əldə olunan yeni razılışmalar, imzalanan müqavilələr bir daha xalqlarımız之间的 dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin daha da möhkəm-lənməsindən, onun sarsılmazlığını xəbər verir. Bəli, bu gün Ulu Önder Heydər Əliyevin “Bir millet, iki dövlət” kələmi sadəcə olaraq, kelam deyil, bu, gerçəkdir. Artıq bu reallıq bütün sahələrdə sübuta yetirilməkdədir. Hər zaman da bu, bəlkə olacaq. Qələbə Zəfəri ilə - Qarabağ Azərbaycandır! Azərbaycan-Türkiyə “Bir millet, iki dövlətdir”!

RƏFIQƏ KAMALQIZI

“Dövlət başçılarının təbrik məktublarında əks olunan fikirlər Prezident İlham Əliyevin şəxsi nüfuzuna dərin rəğbətin ifadəsidir”

Azərbaycanın milli bayramı - Respublika Günü münasibətə Prezident İlham Əliyevə hər il olduğu kimi, bu il de təbrik məktubları gəlməkde davam edir. Xüsusi məqam isə ondan ibarətdir ki, bu ilki təbrik məktubları daha önce illərdəki məktublardan həm mahiyyət, həm də məzmun etibarilə fərqlənir. Belə ki, əvvələ, bu ilki təbrik məktubları dövlətimizin başçısı Şərqdə ilk respublikanın varisi olan müstəqil Azərbaycan Respublikasının Müzəffər Ali Baş Komandanı qismində qəbul edir. Məktubların məzmununu daha dərindən təhlil etdikdə isə görürük ki, dünən müxtəlif qütbələrində yerləşən aparıcı dövlət başçıları, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri regionda Azərbaycanı güclü aktor kimi dəyərləndirir, bununla yanaşı, məktublarda ifadə edilən fikirlər məhz bu siyasi xadimlərin Prezident İlham Əliyevin şəxsinə və nüfuzuna dərin rəğbət bəslədiyindən, yürtüdüyü siyasetə, qəbul etdiyi qərarlarla hörmət ifadə etdiklərindən, onu müdrik siyasi xadim kimi dəyərləndirmələrindən xəbər verir. Bu-nu AZERTAC-a açıqlamasında politoloq Şəbnəm Həsənova bildirib.

Politoloq qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyev rəhbərliyi ilə yüksəldi, bu ilki təbrik məktubları dövlətimizin başçısı Şərqdə ilk respublikanın varisi olan müstəqil Azərbaycan Respublikasının Müzəffər Ali Baş Komandanı qismində qəbul edir. Məktubların məzmununu daha dərindən təhlil etdikdə isə görürük ki, dünən müxtəlif qütbələrində yerləşən aparıcı dövlət başçıları, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri regionda Azərbaycanı güclü aktor kimi dəyərləndirir, bununla yanaşı, məktublarda ifadə edilən fikirlər məhz bu siyasi xadimlərin Prezident İlham Əliyevin şəxsinə və nüfuzuna dərin rəğbət bəslədiyindən, yürtüdüyü siyasetə, qəbul etdiyi qərarlarla hörmət ifadə etdiklərindən, onu müdrik siyasi xadim kimi dəyərləndirmələrindən xəbər verir. Bu-nu AZERTAC-a açıqlamasında politoloq Şəbnəm Həsənova bildirib.

ABŞ Prezidenti Baydenin məktubunu dəyərləndirək görərək ki, dünən müxtəlif qütbələrində Azərbaycanla birəmən təlimlərinin önemini və əməkdaşlığından bahis etmə məqsədli sistemini öncəli aktorlarından birinə çevirib. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan hökumətin dəyişməyə cavabdehliyi, yəni, İslahatçı obrazı əmsalına görə dünən müqyasında beşinci hökumətin siyasi sabitliyi təmin etməsinə görə isə 11-ci yerdədir. Bununla yanaşı, qlobal iqtisadiyyatın və dövlətlərin COVID-19 pandemiyasının gətirdiyi çətinliklərlə üz-üzə qaldığı məqamda dövlətimizin başçısı bu məsələni də dərhal şəxsi nəzarətinə götürdü və beləliklə, bununla bağlı bir neçə qlobal, iqtisadi və humanitar layihələrdə liderlik təşəbbüsü ilə çıxış etdi. Məhz bu məsələ də Almaniya prezidenti Ştaynmayerin məktubunda xüsusi vurgulanıb.

ABŞ Prezidenti Baydenin məktubunu dəyərləndirək görərək ki,

dünən müxtəlif qütbələrində Azərbaycanla birəmən təlimlərinin önemini və əməkdaşlığından bahis etmə məqsədli sistemini öncəli aktorlarından birinə çevirib. Azərbaycanın hər zaman tərəfdən çıxdığı və təşəbbüskarı olduğu bütün layihələrdə üzərinə düşən öhdəlikləri yerində və zamanında icra etməsinin nəticəsidir ki, mühərbi şəraitində olmasına baxmayaraq, Cənub Qaz Dəhlizinin tamamlanması işində fasılə yaranmadı. Beləliklə, 2020-ci il dekabrın 31-də ABŞ hökumətinin yaxından dəsteklədiyi bu layihə işe salındı və Azərbaycan Avropanın enerji şaxələndirilməsinə töhfəsini verdi. Eyni zamanda, Xəzər dənizində yerləşən yatağın Türkmenistanla birəmən təqdimatına və işlənməsinə dair Anlaşma Memorandumunun imzalanması ilə Azərbaycan bir dəha səbət etdi ki, regionda yaranmış bütün anlaşılmazlıqlar və məsələlər dialoq yolu ilə həlli tətbiq olunmalıdır. Xüsusi vurğulanmalı olan daha bir məsələ də Azərbaycanın NATO-nun Əfqanistandakı missiyasına və terrorla mübarizə səylərinin verdiyi 20 illik dəstekdir ki, məhz bu məqam da Baydenin məktubunda xüsüsile öz əksini tapmış oldu.

Çin Xalq Respublikasının sədri Si Cinpinin məktubunda “Bir keşfiyyat, bir yol” məşterək layihəsi üzrə əməkdaşlığın dərinləşməkde davam etməsində maraqlı olmasına bildirməsi isə onun Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına xüsusi əhəmiyyət vermesindən, ölkəmizi olduqca önemli strateji tərəfdən əksini tapır.

Azərbaycanın otuz il ərzində keçdiyi yol, əldə etdiyi uğurlar göstərir ki, dövlətimiz yalnız regionda deyil, bütövlükdə dünən müxtəlif qütbələrindən maraqlı olmasına bildirməsi isə onun Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına xüsusi əhəmiyyət vermesindən, ölkəmizi qarşı münasibətində əksini tapır.

Azərbaycan müasir tarixə öz adını Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ədalətin bərpası istiqamətində uğur qazanmış bir dövlət kimi daxil etdi. Bununla yanaşı, dünən müxtəlif qütbələrindən maraqlı olmasına bildirməsi isə onun Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına xüsusi əhəmiyyət vermesindən, ölkəmizi qarşı münasibətində əksini tapır.

Azərbaycan müasir tarixə öz adını Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ədalətin bərpası istiqamətində uğur qazanmış bir dövlət kimi daxil etdi. Bununla yanaşı, dünən müxtəlif qütbələrindən maraqlı olmasına bildirməsi isə onun Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına xüsusi əhəmiyyət vermesindən, ölkəmizi qarşı münasibətində əksini tapır.

28 May Respublika Günü Azərbaycan xalqının tarixində ən əlamətdar günlərdən biridir. Qədim və zəngin dövlətçilik ənənələrinə malik olan Azərbaycan xalqı özünün azadlığı və müstəqilliyi uğrunda daim mübarizə aparmış, Azərbaycan tarixinin əhəmiyyətli və yadda qalan dövrlərindən olan XX əsrin əvvəllərində, dünyanın siyasi nizamının yenidən qurulduğu bir vaxtda istiqlaliyyətini elan etmişdir.

1918-ci il may ayının 28-də Şərqdə ilk demokratik dövlət qurulmuş kimi yaranmış Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti xalqımızın müstəqillik tarixinin başlangıcı olmaqla milli dövlətçilik salnaməsini müstəsna dərcəcə zənginləşdirmişdir.

28 May Respublika Günü - Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin əsasının qoynuluğu gündür. Əsrlərlə azadlıq və müstəqillik arzusun ile yaşayan Azərbaycan xalqı XX əsrin əvvəllərində bu may günündə öz arzusuna qovuşdu. Şərqdə ilk dəfə olaraq, demokratik, dünyavi dəyərlərə əsaslanan müstəqil respublikanın yaradığı bütün dünyaya bəyan edilmişdir. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin qurulması XX əsrə xalqımızın həyatında yeni bir mərhələ, tarixi hadisə oldu. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti 23 ay ərzində fəaliyyət göstərmişdir. Ancaq bu müddət ərzində böyük işlər görə bilməmişdir. Azərbaycanın dövlət bayrağı, Azərbaycan vətəndaşlığı təsis edilmiş, milli ordumuz yaradılmış-

**Rauf Əliyev,
Milli Məclisin deputati**

dır. Qısa müddət ərzində 200-dən çox qanun qəbul edilmişdir.

Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Avropanın demokratik dəyərləri ilə Şərqi mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini üzvi şəkildə birləşdirərək yeni bir dövlət və cəmiyyət nümunəsi idi. İlk respublika dövründə həyata keçirilən tədbirlər müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının yaradılması və gələcək inkişaf yolunun müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdı. Demokratik hüquq və azadlıqların bərəqərə olması, etnik və dini mənsubiyətindən aslı olmayaraq bütün vətəndaşların bərabər hüquqlarının tənininə, hətta bir çox Avropa ölkəsindən daha əvvəl qadınlara seçki hüququnun verilməsi təmin edilmişdi. Azərbaycan dilinin dövlət dili elan olunması, təhsil və mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət göstərməsi, milli ordunun, təhlükəsizlik strukturlarının yaradılması və sair mühüm tədbirlərin həyata keçirilməsi böyük əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin yaradılması tarixi hadisədir. İlk dəfə olaraq müsəlman ələmində demokratik respublika yaradılmışdır. Biz haqlı olaraq fəxr edirik ki, bu respublikani Azərbaycan xalqı yaradıbdır. Bu bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan xalqı böyük xalqıdır, Azərbaycan xalqı azadlıqsevər, müstəqil xalqıdır.

1991-ci ilin oktyabr ayında Azərbaycan xalqı XX əsrde ikinci dəfə öz müstəqiliyini elan etdi. 1993-cü ilin may-iyun aylarında Azərbaycanda hökumət böhranenin son dərəcə kəskinleşməsi ilə ölkədə vətəndaş müharibəsinin baş vermesi və müstəqilliyimizin itirilməsinə real təhlükə yaranandə xalqın çağrısı ilə ümummilli lider Heydər Əliyev ikinci dəfə həkimiyətə getirildi və Azərbaycan müstəqilliyinin yeni mərhələsinə qədəm qoydu.

1993-2003-cü illər Azərbaycan tarixinə dirçəliş, inkişaf illeri kimi daxil olub. Ulu önder Heydər Əliyev demişdi: "Biz müstəqil Azərbaycan kimi əzəmətli bir abidənin təməlini qoymaq, onu qururuq, yaradırıq. Onu indiki nəsiller üçün yaradırıq, gələcək nəsillər üçün yaradırıq. Bizim üzərimizə şərəflə bir vəzifə düşübür. Güman edirəm ki hər bir vətəndaş bu vəzifənin yerinə yetirilməsində öz yerini

tapacaqdır".

2003-cü ildən sonrakı dövr böyük yoluñ davamı kimi dəyerləndirilir. Cənab İlham Əliyev 2003-cü ildə xalqın böyük əksəriyyətinin destəyini qazanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilidi. Vaxtdan iqtisadiyyatın bütün sahələrinin, xüsusi qeyri-neft sektorunun inkişafını, xalqın sosial-rifah halının yaxşılaşdırılması məsələlərini daim diqqətdə saxlayır. Heydər Əliyev siyasi kyrusunu layiqincə davam etdirmekle yanaşı, həmdə dövlət idarəciliyində yeni məktəbin yaradıcısı olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müəyyənləşdiriyi və həyata keçirdiyi hərtərəfli siyasi kurs Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini daha də möhkəmləndirir.

Dünyada baş verən global iqtisadi-maliyyə böhranlarına, hal-hazırda davam edən COVID-19 koronavirus pandemiyasına baxmayaraq, Azərbaycanda əldə olunan uğurlar dönyanın nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları tərefində qeydə alınmışdır. Düya Bankının "Doing Business" hesabatında reyinqə görə, Azərbaycan 190 ölkə arasında 28-ci yerdədir. Azərbaycan 10 ən islahatçı ölkə sırasına daxil edilmişdir. Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatının bəzi parametrlərinə görə Azərbaycan dönyanın 74 inkişaf etmiş ölkəsi arasında öncül sıralardadır. Əhalinin elektrik təchizatı səviyyəsinə

görə dünya miqyasında Azərbaycan ikinci yerdədir. Hökumətin dəyişməye cavabdehliyi, yeni islahatçı obrazı emsalına görə dünya miqyasında beşinci yerdədir. Azərbaycan Hökumətin uzunmüddəti strategiyası üzrə 10-cu yerdə, hökumətin siyasi stabilliyi təmin etməsi üzrə 11-ci yerdədir. İnfrastruktur layihələri ilə bağlı göstəriciləri də yüksəkdir.

Azərbaycan dəmir yolu xidmətlərinin səmərəliliyi üzrə 12-ci yerdə, avtomobil yollarının keyfiyyəti üzrə isə 24-27-ci yerlərdədir. İnkülviz inkişaf indeksi üzrə Azərbaycan üçüncü yerdədir.

Ulu Önder Heydər Əliyevin laiyqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərem İlham Əliyev cənablarının rəhbərliyi ilə müəyyənləşdirilən və həyata keçirilən hərtərəfli düşünülmüş, balanslaşdırılmış xarici siyaset nəticəsində, Şanlı Azərbaycan Ordu-su 44 gün davam edən Vətən Müharibəsində işgalçı ermənistən orduşunu darmadağın edərək Tarixi Zəferə imza ataraq uzun müddət işgal altında olan torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Bu Azərbaycan xalqının böyük tarixi qələbəsidir.

Müstəqil daxili və xarici siyaset həyata keçirən Azərbaycanın yalnız regionda deyil, beynəlxalq miqyasda söz sahibi olan bir ölkə kimi tanınması, Azərbaycan Prezidentinin rəhbərliyi ilə müəyyənləşdirilən və həyata keçirilən hərtərəfli düşünülmüş, müdrik çoxşaxəli siyaset, qazanılmış uğurlar əminliklə söyleməyə esas verir ki, Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bir də heç vaxt əldən verməyəcək, müstəqillik əbədi olacaq.

"...Uşaqların dayısı eviminin daimi qonağı olmasa da, bu günlərdə bize gəlməmişdi. Biz nə-har etmişdik deyə, qızım onun üçün yenidən nahar süfrəsi açdı. Evdə olan iki nəvəm də, da-yıllarından gördüyü qayğı və nəvazışa rəğmən, ona tez isinişdilər. Ətrafindan əl çəkmədi-lər. Bir müddət sonra getməyə hazırlaşan uşaqların dayısı dünəndə bəri özünü yaxşı hiss etmədiyini, hətta deyəsən, qri-pə yoluxduğunu bildirdi.

Deyim ki, həmin günün səhəri bacala nəvəmin istiliyi artdı. Anası, nənesi əl-ayağa düşdülər. Yoldaşım, hətta nəvəsini "qri-pə yoluxdurduğuna görə" qardaşının qarasında da xeyli deyindidi...

...Bunları mənə danişan tanımı dinləyərək, nədənsə, yardımına bu günlərdə rus saytlarından birində oxuduğum yazı düşdü.

Bilirsiniz yazıda nədən danışılırdı? Sovet dövründə əksər şəhər küçələrində qoymuş avtomatla işləyən qazlı su balonlarından. Qeyd edək ki, sovetlər dövründə yaşayanlar bunu yaxşı xatır-

"Niyə SSRİ-də hamı bir stəkandan su içdi və xəstələnmədi?"

lamış olalar: şərbətsiz bir qəpik, şərbətli üç qəpik. Maraqlı isə budur ki, bu avtomatlarda qoyulan və sadəcə olaraq, yaxalanan su stəkanlarından gün ərzində minlərlə adam istifadə edirdi. Yəni, indikindən fərqli olaraq, nə qaynadılmayan, nə də ağardıcı və ya hətta adı sabunlu su ilə yuyulmayan, simvolik olaraq soyuq su ilə yuyulan bu stəkanlardan heç kimə infeksiya keçmirdi. Nə böyüklərə, nə də uşaqlara. Maraqlıdır, bunun sirri nedəydi?

Bu gün bunların olub-olmaması ilə

bağlı bir neçə ferziyyə də var: niyə həmin ərəfədə təmiz yuyulmayan stəkanlar sifilis, vərəm, herpes və digər xoşagelməz xəstəliklərin epidemiyasına səbab olmadı? Qeyd edək ki, bu gün bəzi həkimlər həmin ərəfədə yoluxma hallarının olduğunu əməndir, lakin bu barədə danışmağa icazə verilmədiyini bildirirler.

Əslində, elm sübut edir ki, dodaqların toxunduğuunu stəkandan sizi hepatitis, vərəm və ya sifilis tutma ehtimalı sifira bərabərdir. Çünkü sifilis cinsi yolla, hepatitis isə qan yolu ilə yoluxur, vərəm çöpü isə şüşəyə dəyərək, ümumiyyətə, ölürlər. Bundan əlavə, adı stəkandan HİV-e yoluxma təhlükəsi yoxdur.

...Ümumiyyətə, hazırda bir çox həkimlər bütün yoluxmaları zəifləmiş immunitet sisteminde görürler. Güclü bir orqanizm isə belə bir húcumu problemləsiz bir şekilde dəf edir.

Ağasəf Babayev

Nizami Xudiyev dəfn olunub

AzTV-nin keçmiş sədri, filologiya elmləri doktoru, professor Nizami Xudiyev dünən günorta saatlarında dəfn olunub. SİA-nın veriyi məlumatə görə, dəfn mərasimi "Qurd qapısı" qəbiristanlığında həyata keçirilib. Mərasimdə mərhumun ailə üzvləri və yaxın dostları iştirak edib.

SƏS Media Grupunun rəhbərliyi və kollektivi adından mərhum Nizami Xudiyevə Allahdan rəhmət dileyirik, ailə üzvləri və yaxınları baş sağlığı dileyirik.

Allah rəhmət etsin.

Qeyd edək ki, Nizami Xudiyev 23 may 2021-ci ildə böyək çatışmazlıqından vəfat edib.

COVID-19 pandemiyasının aktiv olduğu dövrə əlkəmizə gələn turistlərin sayının azalması gözənləniləndi". Bu sözləri SİA-ya verdiyi açıqlamasında iqtisadçı ekspert, millət vəkili Vüqar Bayramov deyib. Millət vəkilinin sözlərinə görə, bununla belə, sərt karantinin tətbiq olunmadığı müd-dətdə də əlkəmizə gəlişə bağlı sərt qaydalar qüvvədə saxlanılır.

"Yeni turizm mövsümünün başlanması na az zaman qaldığını nəzəre alsaq, bu qaydaların da dəyişdirilməsi məqsədə uyğun olardı. Belə ki, mövcud qaydalara əsasən, əlkəyə yalnız bizdə akkreditə olan xarici dip-

Turist axınının azalmasının səbəbləri nədir?

lomatik nümayəndəlik və konsulluqların rəhbərləri, əməkdaşları və onların ailə üzvləri,

valideynlərdən biri, həyat yoldaşı və ya azyaşlı övladı, Azərbaycan Respublikası vətəndaşı olan əcnəbilər, ölkəmizdə işləmək, müvəqqəti və ya daimi yaşamaq icazəsi olan xaricilər və təhsil müəssisələrimizdə təhsil alan əcnəbi tələbələr gelə bilər. Bu, o deməkdir ki, əger bu meyarlara uyğun gəlməyən əcnəbinin müddəti koronavirus (COVID-19) negativ PSR-testi nəticəsi varsa da belə, əlkəmizə daxil ola bilməz.

Bu baxımdan, daha məqsədə uyğun olardı ki, müddəti negativ test nəticəsinə malik olan əcnəbilərin də əlkəmizə səfərinə icaze

verilsin. Digər tərəfdən, AZAL bütün sənisişlərdən üçüşdən 48 saat önce alınmış koronavirus (COVID-19) neqativ PSR-testi haqqında çap edilmiş arayışı tələb edir. Son aylar reyslərin sayının az olduğunu nəzərə alırdıqda tranzit uçuş edən sənisişlər üçün bu, bəzi hallarda çətinlik yaradır. O baxımdan, bir sıra digər ölkələrdə olduğu kimi, bu müddətin 48 dəyil, 72 saat müəyyənləşdiriləsi daha məqsədə uyğundur", deyə Vüqar Bayramov bildirib.

Inam Hacıyev

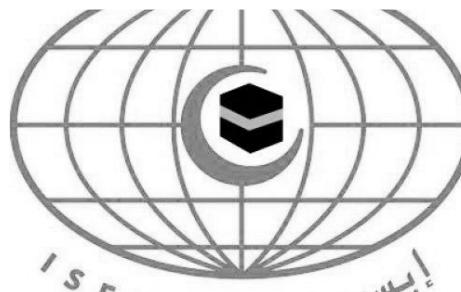

Dünya teşkilatları ile əməkdaşlıq və dostluq münasibətlərinin inkişafı ölkəmizin xarici siyaset kursunda prioritet istiqamətlərdəndir. Müxtəlif sahələrdə qurulan əməkdaşlıq münasibətləri dövlətlər arasında qarşılıqlı anlaşmanın yaranmasına və davamlı olmasına öz təsirini göstərir.

Azərbaycanın İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı olan İSESKO ilə də münasibətləri de möhkəm təmələ əsaslanır. 1979-cu ildə təşkil edilmiş İSESKO ilə Azərbaycan dövləti yaxından əməkdaşlıq edir və dünyada mədəniyyət abidələrinin qorunması principini dəstəkləyir. Bakı şəhərinin 2009-cu il üçün İsləmین paytaxtı, elecə de Naxçıvan şəhərinin 2018-ci il üçün İsləm Mədəniyyətinin Paytaxtı elan olunması İSESKO-Azərbaycan münasibətlərinin bir daha aydın göstərir. İSESKO rəhbərliyinin teşkilatçılığı ilə görkəmlı şərqsünsəs alım Aida İmanquliyevanın "Müasir ərəb ədəbiyatının korifeyləri" əsəri və "Əreb hərfi ile Azərbaycan yazısı" kitabının dilində çap edilmişdir. İSESKO-nun aylıq xüsusi jurnalında Azərbaycan ilə əlaqələrə həmişə geniş yer ayrılmış, 2008-ci ildə Mərakeşdə Azərbaycan mədəniyyət günlərinin keçirilməsində İSESKO rəhbərliyinin göstərdiyi hərtərəfli dəstək davamlı əlaqələrin mövcudluğundan xəber verir.

Təşkilatın rehbəri 2006-ci ildən etibarən respublikamızda keçirilmiş bir sıra beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərdə feal iştirak etmişdir. Bu sırada Bakıda keçirilmiş "Gənclər sivilizasiyaların alyansı naminə" mövzusunda beynəlxalq konfrans, Heydər Əliyev Fonduñun təşəbbüsü, UNESCO və İSESKO-nun dəstəyi ilə keçirilmiş "Mədəniyyətlərarası dialogda qadınların rolu" mövzusunda forum, "Bakı - İsləm mədəniyyətinin paytaxtı - 2009" mədəniyyət ilinin açılış mərasimi, İsləm ölkələri mədəniyyət nazirlerinin VI konfransı, Dünya Dini Liderlərinin Bakı Sammiti və

Azərbaycan-İESCO münasibətləri İsləm dünyasına nümunədir

Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq və digər tədbirlərin adlarını qeyd etmək yerinə düşər. 2-3 dekabr 2019-cu il tarixlərində İSESKO-nun Baş qərargahında keçirilmiş İsləm Dünyası İrsi Komitəsinin növbədənənar toplantısında Azərbaycan mədəni irs nümunələri - Bakının içəri Şəhər, Qız Qalası və Şirvanşahlar Saray Kompleksi, Xan Sarayı ilə birgə Şəkinin tarixi mərkəzi, Qobustan Qaya Sənəti Mədəni Landşaftı İsləm Dünyası İrsi Siyahısına daxil edilmişdir.

İSESKO tərəfindən qəbul edilmiş qərarlarda Ermənistan-Azərbaycan Dağılıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı maddeler də öz ekinci tapmışdır. Hazırda Azərbaycan təşkilatın feal üzvlərindən biri kimi, müsəlman dünyasının üzləşdiyi cari problemlərin həllində aktiv iştirak edir. Təşkilatın karşısındadır duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində qətiyyət və təşəbbüskarlıq göstərir. Hələ müstəqilliyimiz ilk illərində erməni təcavüzünə məruz qalmış, informasiya-təbliğat imkanları zeif və məhdud olan Azərbaycanın haqlı mövqeyinin İsləm dövlətləri tərəfindən dəstəklənməsi və onun vəzifələrinin yerinə yetirilməsində qətiyyət və təşəbbüskarlıq göstərir. Ölkəmizin müsəlman dünyası ilə əlaqələrinin genişlənməsi prosesi son dövrlər daha intensiv xarakter almışdır. İsləm həmrəyliyinin gücləndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan dövləti aradılaraq siyaset yürüdür. Bildiyimiz kimi, Azərbaycan 2017-ci ildə "İsləm Həmrəyliyi Oyunları"nı qəbul etdi, Ölkəmizdə Cənab İlham Əliyevin Sərəncamı ilə "İsləm Həmrəy-

liyi İli" elan olundu. Bu, İsləm ölkələrinin birliyinə verilən en böyük töhfə oldu.

Bildiyimiz kimi, İsləm Konfransı Təşkilatının üzvü və ya müşahidəcisi olmayan ölkə İSESKO-nun üzvlüyüne iddia edə bilməz. Bu baxımdan müstəqil Azərbaycan "İsləm dünyasının BMT - si" adlandırılan İsləm Əməkdaşlıq Təşkilatı da feal üzvüdür. Hazırda Azərbaycan təşkilatın feal üzvlərindən biri kimi, müsəlman dünyasının üzləşdiyi cari problemlərin həllində aktiv iştirak edir. Təşkilatın karşısındadır duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində qətiyyət və təşəbbüskarlıq göstərir. Hələ müstəqilliyimiz ilk illərində erməni təcavüzünə məruz qalmış, informasiya-təbliğat imkanları zeif və məhdud olan Azərbaycanın haqlı mövqeyinin İsləm dövlətləri tərəfindən dəstəklənməsi və onun vəzifələrinin yerinə yetirilməsində müstəsna rolunu qeyd edilməlidir. İOT Azərbaycan və Ermənistan arasında münaqişənin həll olunması ilə bağlı Azərbaycana davamlı dəstək göstərib. İsləm Əməkdaşlıq Təşkilatı Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin qonşu Ermənistan tərəfindən işğali ilə nəticələnmiş münaqişənin həlli ilə bağlı bir neçə qətnamə qəbul etmişdir.

Rəsmi Yerevanın tutduğu qeyri-konstruktiv mövqeyini diqqətdə saxlayaraq İOT Xarici İşlər Nazirlerinin Şurası tərəfindən "Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü", "Azərbaycana iqtisadi yardımın göstərilməsi" və "Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü nəticəsində işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarında İsləm dininə aid tarixi və mədəni ərsin və ibadət ocaqlarının dağıdılması və tehcir olun-

ması" adlı qətnamələr qəbul etmişdi. İOT Ermənistan-Azərbaycan, Dağılıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın haqq işini hər zaman dəstəkləyib və bu, təşkilat üçün prioritet olaraq qalır. Bildiyimiz kimi, İOT-in Baş Katibliyi Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan Respublikasının Tovuz rayonu istiqamətində hücumunu, atəşkəsi pozmasını, nəticədə azərbaycanlı əsgərlərin həlak olmasına və yaralanmasına kəskin şəkildə pisleyen bəyanat yarmışdı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, İsləm Əməkdaşlıq Təşkilatı bize birmənli dəstək oldu. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında hər zaman Azərbaycanı dəstəkləmişdir. Təsadüfi deyil ki, İsləm Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Yusif bin Əhməd əl-Osamyi İsləm Əməkdaşlıq Təşkilatı və Azərbaycan arasında əməkdaşlığın inkişafına verdiyi müstəsna töhfəye görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycanın dövlət orde ni - "Dostluq" ordeni ilə mükafatlandırılıb.

Azərbaycanın uğurunu öz uğurları kimi qəbul edən Baş katib 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan Qəlebənin yalnız Azərbaycanın deyil, öz qələbələri də olduğunu vurgulayıb və "biz çox xoşbəxtik" deyib. O, Cənab İlham Əliyevlə görüşü zamanı: "Mən Sizin Liderlərinizi və səbir nümayiş etdirməyinizi təqdir edirəm. Siz 30 il ərzində torpaqların işğali məsələsində təmkinlə davrandınız, bunun başqa bir ölkədə ola biləcəyinə inanmiram. Sizin məsələniz haqq işi idi - torpaqlar sizin idi, beynəlxalq hüquq tərefinidə idi, İsləm Əməkdaşlıq Təşkilatı yanınızda idi və onun qətnamələri siz dəstəkləyirdi. Burada səhəbet ölkənizin erazisinin 20 faizindən, Azərbaycanın böyük bir hissəsindən gedir. Allaha şükürler olsun ki, Sizin müdrikləriniz və təmkinləriniz öz bərəsini verdi və məsələ müsbət həll olundu", deyə bildirmişdir.

Zümrüd BAYRAMOVA

"Neçə olur, iaşə ob-yektlərində in-sanlar kütləvi şə-kildə istirahət edə bilirlər amma toy məsələsi geləndə ona qadağa qoyulur? Karantin qaydalarının yumşaldılməsi müsbət addımdır və yaxın gələcəkdə növbəti se-vindirci qərarların da veriləcəyinə ümid edirik". Bu fikirləri SIA-ya jurnalist-ekspert Rövşən Rəsulov karantin rejiminin yumşaldılması ilə bağlı münasibətini açıqla-yarkən deyib.

Onun sözlərinə görə, müəyyən şərtlərin sərtləşdirilməsi məsələsində ictimai rəyi narahat edən hallar da yaşanır və bu, bir sıra hallarda haqlı narazılıqlarla müşahidə edildi: "Baxın, bu məsələdə bir-birini tamamlamayan müxtəlif halları göstərə bilərik - metronun bağlanması və onun yerine "M" tipli avtobusların metro xələri üzərində sərnişindən qələbəyinə əlavə edilər. Bəlli ki, Bakı şəhərində kifayət qədər avtomobil səxiliyi yaşa-nır və hər gün tıxaclar yaranır, bu zaman əlavə iritutumlu avtobusların metro xələri üzrə istifadəsi həmin məsələni daha da ağırlaşdırır. Üstəlik, etiraf edək ki, avtobuslarda əhalinin səxiliyi kifayət qədər yaşa-nırdı ki, bu da yoluxma sayının artırmasına öz təsirlərini göstərirdi. Hal-buki, metroda guya havasızlığının olduğunu öne süren müvafiq qurumlar ele de inandırıcı görünməyən məsə-ləni həll edə bilsərlər. Çünkü hər kəs yaxşı bilir ki, metropolitenlərdə havatənzimləyici qurğular işləyir və bu qurğuların vasitəsi ilə stansiyalar, qatarlar havalandırlır. O cümlədən, qatarlarda da kondisionerlər feal-iyət göstərir. Məgər onun bağlanması zərurətinə bu qədərmi ehtiyac var

Axi nəyə görə toy məsələsinin adı çəkiləndə ona qadağa qoyulur?

idi? Təsəvvürünüzə gətirin, tekce metropolitenin bağlanmasına görə vətəndaşlar az qala bir ilə yaxın müddədə nə qədər çətinliklərlə üz-üzə qaldılar. Əlavə etsək ki, "Baku

saya, karantin qaydaları çərçivəsində qonaqların iştirakı ilə toy və s. şəxsliliklərin keçirilməsinə icazə verilməliydi. Necə olur, iaşə ob-yektlərində insanlar kütləvi şəkildə istirahət edə bilirlər amma toy məsələsi geləndə ona qadağa qoyulur? Şəxsnə bir sıra hallarda elə məsələlərlə qarşılaşmışam ki, bundan yalnız təs-

SOSİOQLARDAN SƏRT REAKSİYA

Bus" və s. sərnişindən xidmətli-ri də səxiliq və s. problemlər səsəbin-dən dayanacaqların vaxtında yetişə bilmirdilər, insanlar demək olar ki, bir-birinin üzərində öz mənzillərinə gedib-cixirdilər. Hətta deyərdim ki, bu səferə əməlli-başlı xaos da ya-sa-nırdı. Ümid edək ki, metropolitenin istifadəyə verilməsi müəyyən qədər həmin problemlərin aradan qalxmasına öz müsbət təsirlərini göstərəcək".

Rövşən Rəsulov onu da bildirdi ki, əhalini narahat edən daha bir məqam toyların keçirilməsinə qoyulan qadağadır: "Bu gün ister açıq hava, istərsə də qapılı məkanlarda insanlar toplaşır, iaşə xidmətlərinən istifadə edirler. Toyların keçirilməsinə qarşı niyə bu qədər ciddi tədbirlərin görülməsi əslində heç bir dolğun əsasla ortaya qoyulmayıb. Sadəcə, "koronavirusa yoluxma teh-lükəsi var", demək bunun üzərində belə keçmək olmaz. Müəyyən plan tərtib olunmalı, ən azından, az

süf hissi keçirirəm. Toyları olacaq gençlər həyatlarda bir dəfə olan bir hadisəni istədikləri kimi yaşa-dılar, halbuki, bir daha deyirəm, mü-əyyən şərtlər əsasında addımlar atı-la bilerdi".

"Gələk iri ticarət mərkəzlərinə və bu məsələdə də vətəndaşlara nara-hatlı yaratmış faktörleri analiz edək", deyən jurnalist-ekspert he-sab edir ki, əger iri marketlər fəali-yət göstərirdisə, insanların alış-ve-riş mərkəzlərinə getmələrinin qarşı-sının alınması ümumiyyətə başa düşülen deyildi: "Məgər marketlərdə Covid olmur? Yaxud, koronavirus məhəz ticarət mərkəzlərinə hücum etdiyinə görə həmin mərkəzlər bağ-lanır? Axi gelin onu da etiraf edək ki, bu məntiqsizlikdir. Mən müvafiq səlahiyyətli qurumların işlərinə qarşılaşaq istəmirəm amma her haldə vətəndaş olaraq öz ictimai fikrimi de bildirməyə haqqım var. Ona görə də bir sıra qərarların koronavirusla mü-barizə məsələsində ümumiyyətlə,

əsas daşımadığı qənaatindəyəm".

"Bütövlükde isə şərtlərin yu-maşdırılması prosesini yaxın gəl-əcədə növbəti yumşaldılmalarla doğru hesablanmış qərar kimi qiymətləndirirəm", deyən Rövşən Rəsulov sonda onu da qeyd edib ki, hər şe-yə rəğmən insanlarımız bu qərarlardan heç də rahatlanmamalıdırlar,

özərlərinin və ətraflarının sağlıqlıqlarının qorunması üçün ehtiyat tədbir-lərini görməlidirlər. Xüsusilə, vaksinasiya məsələsində aktivlik göstər-melidirlər: "Məsələn, Mətbuat Şura-sının təşəbbüsü ilə jurnalistlərin vaksinasiya prosesi həyata keçirildi və bu gün də keçirilir, ona görə də biz dərhal həmin prosesə qoşuldug və artıq iki dozalıq vaksin infeksiyasi-sindən keçidik. Heç bir fərqli hiss, ağrı, narahatlıq da müşahidə etmədik. Fürsətdən istifadə edərək insanlarımıza səslənirəm və bu gün sosial şəbəkələrde və s. informasiya seqmentlərində reytinq xətrinə iżli sürürlən yararsız iddialara inan-mamaya çağırıram. Hər kes vaksin olunsun ki, sonradan yoluxma fəsa-di yaşanarkən, həmin müddəti rahat

keçirsinlər. Əlbəttə ki, bir gün gələcək və bizlər də adı, normal həyat qaydalarına, şərtlərinə geri döñərək, koronavirusun bəşəriyyətə yaşıat-dığı bu günləri keçmiş kimi xatırlayacaqıq".

Sosiooloq Elçin Bayramlı da məsələyə münasibət bildirib: "Ümumiyyətə, bu gecikmiş bir addımdır. Yeni çıxan ehtiyac var idi. Ona görə ki, bir çox qapanmalar əsəssizdir. Xüsusilə də, açıq havada maska məsələsi əksər ölkələrdə ləğv olunub. Cənubi, böyük alımlar də, tədqiqatçılar da dəfələrlə bildiriblər ki, açıq havada virusa yoluxmaq olmur. Bu ancaq aşqırmaq və öskürmə vasitəsilə keçə bilər. Ona görə də, bu menasızdır".

Sosiooloq sözlərinə belə davam edib: "Qaldı ki, yüksənqalın məsələsinə restoranlarda insanları yiğib kütləvi şəkildə yeyib-icə bilirlər, toyla onun heç bir fərqi yoxdur. Sədəcə toyda tək fərqli odur ki, bəy-gəlin olur. Düşünürəm ki, müəyyən məsafə məhdudiyyətləri qoyulmaqla, toylara da icazə vermək olar".

"Digər problem isə şənbə-bazar günləri ictimai nəqliyyatın işləmə-məsini Operativ Qərargah heç cür əsaslaşdırıb. Əgər həftənin beş günü ictimai nəqliyyat işləyirsə, şənbə-bazar niye işləməlidir? Şənbə-bazar həyat dayanır. Bu günlərde də işləyən insanlar var. Həmçinin, insanlar həkim və ya digər problemlərini həll etmək üçün harasa getməlidirlər. Şəhərdə tək qıymətləri də olduqca bahadır. Hər gün taksise pul verməyə imkan yoxdur. Düşünürəm ki, şənbə-bazar ictimai nəqliyyat açılmalıdır. Digər qaydalar isə normaldır".

Ayşən Veli

Insanın daxili aləmini, onun estetik zövqünü formalasdırıran, mənəvi zövq verən poeziya dövrün ruhundan, zamanın ahəngindən qidalanır. Ədəbi mühitə məhz zamanla həməhəng olan nümunələr gətirən qələm sahibləri yaşadıqları həyatın sosial, ictimai, mədəni hadisələrinə bigənə qalmayaraq qələmləri ilə zamanın tablosunu yaradır, çağdaş ədəbiyyatımıza, dünyamıza yeni fiqirlər, yeni düşüncələr gətirirlər.

Bələ insanların yaradıcılıq dünyası ilə həmsöhbət olduqda, yaxud başbaşa qaldıqda yaşanılan zaman gerçəkliliklərini bir daha vərəqləmiş olursan. Bu sənət yolunda neçə illikləri əhatə edən bir yaradıcı insan ömrün hər fəslinə qoxusu duyulur. Ele ömrünün 70-ci baharını yaşıyan Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, şair Mövlud Teymurun da yaradıcılıq dünyasına baş vuranda neçə onilliklərin səsini duyursan. Bu səs onun qəlbindən eşidilən səsdir. Bu səs onun fikir dünyasının səsidi ki, səssiz qalan düşüncələri yüzlərlə, minlərlə insanlara çatır.

Kiçik yaşlarından təmiz hafızəsində yaşanılanlar, salınan izlər gözəl, rəngarəng, estetik tələbatımıza uyğun olan sənət nümunələrini ilə üzə çıxıb. Ömrün müdriklik, kamillik dövrü hesab olunan 70 yaşında Mövlud Teymur ömrünün arxasından görünən illeri yaşam tərzinin naxışıdır. Ziyalı ömrü yaşıyan M.Teymur həyat amalı ilə cəmiyyətin tələbinin vəhdətindən doğan gerçəklilikləri birləşdirib, axtarışları ilə ömrünün mahiyyətinə bir əlvənləq gətirib. Ucalıq rəmzi hesab olunan 70 yaşı bizlər bu gün neçə onilliklərə nəzər salmaq imkani yaratmış olur. Bu zaman məsəfəsində yazdığı vərəqlərin səhifələnməsinə bir ehtiyac duyulur. 70 illik ömrü yolu nelər yazıb bu sehifəyə? İxtisas-ça filoloq olan M.Teymur 1951-ci ildə İsmayıllı rayonunun Buynuz kəndində dünyaya göz açıb. "Tərcüməyi-halim" adlı şeirində şair belə yazar:

Mən yanvar ayında dünyaya gəldim,
Büllür qar ayında dünyaya gəldim.
Odur ki, tərəmiz qar kimiyəm mən,
Yox olan yerde də var kimiyəm mən.

Orta məktəbi başa vurdudan sonra 1972-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun (indiki ADPU) filologiya fakültəsinin

70 illik həyat yoluna salınan naxış

əyani şöbesine daxil olub ve buranı bitirdikdən sonra İsmayıllıda Azərbaycan dili və ədəbiyyati müəllimi işleyib. O, ali kateqoriyalı metodist müəllim kimi genç nəslin təlim-tərbiyəsində, onların Azərbaycan ədəbiyyatını sevməsinə böyük əmək sərf edib. Orta məktəb illərindən bədii yaradıcılığı başlayan Mövlud Teymurun "Yağış" adlı ilk şeiri 1972-ci ildə dərc olunub. Sonra şeirləri "Azərbaycan gəncləri", "Azərbaycan müəllimi", "Bakı", "Ədəbiyyat və incəsənət", "Komunist", "Sovet kəndi və sair qəzetlərdə, "Göyərçin", "Azərbaycan qadını", "Ulduz", "Azərbaycan", "Azərbaycan təbəti" və sair jurnallarda, 70-80-ci illərdə isə "Gənclik" və "Yazıcı" nəşriyyatlarının buraxdığı "Çınar pöhrələri", "Mənim bağım, baharım", "Vətən nəğməsi", "Yeni səslər", "Azərbaycan" və sair ədəbi-bədii almanaxlarda çap olunub.

Yaradılıq yolu uğurlu olub və M.Teymur "Araz", "Qızıl qələm", Beynəlxalq Rəsul Rza mükafatları laureati adına layiq görüllüb, eyni zamanda Prezident təqaüdçüsüdür.

Onu da vurğulayaq ki, ədəbiyyata, şeire böyük maraq göstərən Mövlud Teymur Is-

mayıllı rayonunda çıxan "Zəhmətkeş" qəzeti redaksiyasında fəaliyyət göstərən "Dağ çıçəkləri" ədəbi məclisinin, sonralar Bakı şəhərində əvvəl şair Vəqif İbrahimin, daha sonra Məmməd İsmayılin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan LKGİ MK nəzdində fəaliyyət göstərən gənc yazıçıların "Respublika ədəbi birlüyü"nin fəal üzvlərindən olub.

M.Teymur sözlü-söhbəti sənətkarlar sırasında özünün deyimi, yaradıcılıq manevri ilə seçilən və sevilən simadır. Yaşının 70-ci baharında bu dünyadan söz bulağından su içmək mənəvi aləmini zənginləşdirək həyatın rənginin çalarlarından yaratdığı cələngi oxucusunun ixtiyarına verib. Bəlkə bir zaman onun yaxınları, doğmaları inanmadı ki, o neçə-neçə kitabların müəllifi olaraq Azərbaycan ədəbi mühitində tanınacaq. Sənət aləminə qoşulacaq, şeirləri ilə Azərbaycan poeziyasına öz izlərini salacaqdır. Onun şeirlərini oxuduqca dünənəne boyanır. Öz vətənə, elinə obasına bağlı olan şair bu torpağın yetirdiyi övladları, onların əməllərini sevərək vəsf edir. Şairin "Ağ atlı xilaskar", "Tarixlərde qalacaq" kitabları Ümummilli Lider Heydər Əliyevə həsr olunub. Şair Ulu Önder Heydər Əliyevin tarixə həkk etdiyi silinməz izləri ince strixlərlə nəzəmə çəkib. "Azərbaycan - Heydər", "Sevindirdi bu xalqı", "Unutmayaq xidmetini Öndərin" və s. başlıqlı şeirlərində adlarından görünür. Şair Ulu Önder Heydər Əliyevin böyük bir Şəxsiyyət olaraq zamanla ölçüləməyen əməllərini diqqətə çəkib, Onun fəaliyyətinin fəvqündə böyük ideyaların gerçəkləşdiriləcəyi təsvir edib. "Misli görənməyən Rəhbərdir Heydər" adlı şeirində şair Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müdrik siyaseti ilə Azərbaycanın işqli, uğurlu bir gələcəye yol açdığını göstərir. O, həyat hadisələrini ince bissə oxucusuna təqdim edir. Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycanı qurub-yaratlığı, Onun arzusunu, əməli, eşiqi ilə bu diyarın şöhrətlənməsini məxsusi bir şəkildə nəzəmə

çekib:

Gecəni nurladan ulduzdu, aydı,
Çağlayan bulaqdı, kükreyən çaydı,
Alınmaz ordudur, sinmaz alaydı,
Misli görənməyən rəhbərdir Heydər.

M.Teymur dövlətimizin bu səltənətə yi-yələnməsində Ulu Önder Heydər Əliyevin eməyini şeir dilinə çevirərək, Onun bəşəriliyini qürurla tərənnüm edir.

Onun "Rəsul Rza demişkən", "Haqqın ömrü", "Qar bərəkətdir", "Çox sevərən anam", "Qarabağ bizimdir", "Bir sözüm var", "Ürək yanğısı", "Haqqın ömrü", "Tarixlərde qalacaq" kimi şeirlər kitabında şairin düşüncələri ilə tanış olur. Şeirlərinə ruhu hakimdir. Onun qələmindən çıxan şeirlərində Rəsul Rza, Nigar Rəfibəyli, Anar, Osman Sarıveli, Əliağa Kürçayı, Məmməd Araz, Səmed Vurğun, Nazim Hikmət, Mikayıl Müşfiq, Ağabəyim Ağa və onlarla belə Azərbaycan torpağının yetirdiyi böyük ziyanlılar nəslindən söz açılır, portretləri yaradılır. Onların azərbaycanlıq məfkurəsində, milli mənəvi-dəyərlərimiz təbliğində düşüncə tərzinin meyarından söz açmaqla yaradıcı insanların qəlb dünyasının alılıyini göstərməyə çalışır. Mövlud Teymur Azərbaycan torpağının dahilər, istedadları yetirməsini əsərlərində lirik lövhələrə eks etdirir. Azərbaycanın ictimai-siyasi, mədəni həyatında rolü olan qadınlarını da yaddan çıxarmır:

Məhsəti, Natəvan, Heyran xanımı,
Nigar Rəfibəyli nəfəslə ölkəm.
Mirvarid şöhrətli, Hökümə şanlı,
Kəməla harayı, gur səsli ölkəm!

Onun "Mən sözümü düz dedim" kitabına daxil olan "Ürəyimdə qalandı", "Doğma eller" kimi şeirlərində şairin vətənə bağlı fikirləri poetik bir şəkildə verilib. "Mən vətəndən, vətən məndən yan ötməz". deyən şair ondan uzaq ömrü qəbul edə bilmir. Gözəllikləri duyan və bunun içinde xoşbəxt düşüncələrinə qovuşan şairin Azərbaycanı vəsf edərək ona bağılılığını səmimiyyətə qələmə alır.

Ruhu gənc, qəlemi iti, təfəkkürü aydın və sağlam olan şairin misralarına hakim olan sənət meyari onu özünün sezmədiyi bir halda belə 70 illik bir ömrün uğurlu bir şəhifəsini yazıb. 70 ilin hər bir anı yazılıb. Sevinci də, kədəri də bu ömrə yazılıb. Həyatın do-lanbac yolları onu müdrikləşdirib.

Zümrüd BAYRAMOVA

"Kütləvi ibadətlərdə ara məsafələri gözləniləcək"

Dindarlarımız pan-demiya dövründə uzun müddət mənəvi qida alıqları ibadət evlərindən uzaq qaldılar". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fonduun icraçı direktoru Mehman İsmayılov deyib.

Onun sözlərinə görə, dini evlər, dini ibadətgahlar bir çox dinlərdə mühüm rol oynayır: "Eyni zamanda bir çox din mənsubları dünən dörd bir tərəfində dini ibadət evlərinə gedirlər. O cümlədən Azərbaycandakı müxtəlif din mənsubları da daim bu ibadət evlərinə gedərək öz dini rituallarını, öz dini ayinlərini icra edirlər. Ümumiyyətlə dinin iki yönü var: Fərdi və ictimai. Fərdi yön dindarın öz şəxsiyyəti, öz mənəviyyəti, öz əxlaqi ile bağlı məsələləri əhatə edir. Amma ictimai yönə gəldikdə isə həmin dindarın digər dindarlarla, digər din mənsubları ilə eyni zamanda cəmiyyətlə münasibətləri əhatə edir. Bu baxımdan da məscidlərin dinin ictimai yönündə xüsusi rol oynayırlar. Təbii ki, ibadət evlərinin yeni məscidlərin, kilsələrin açılması dindarlarımıza, din xadimlərimizə dinin ictimai yönünün dərahət şəkildə yaşamalarına, özərləni-

daha rahat ifade etmələrinə və dini ayinlərin, dini rituallarını daha rahat şəraitdə həyata keçirməsində təmin edəcəkdir".

Mehman İsmayılov həmçinin qeyd edib ki, yumşalma pandemiya-da müəyyən məhdudiyyətlərin götürülməsi bizi rahat salımmalıdır: "Diğer bütün sahələrdə olduğu kimi, bu sahədə də hem din xadimlərimiz,

hem dindarlarımız yənə ayıq-sayıqlığı eldən verməməlidir. Yumşalma olsa da müəyyən məsələləri gözləməliyik. Məscidlərdə də, kilsələrdə də təbii ki, kütləvi ibadətlər zamanı həmin qaydalara əməl etmək çox vacibdir. Bütün dindarlarımız neçə ki, pandemiya dövründə məscidlər, sinaqoqlar, kilsələr bağlı olarkən səbr nümayiş etdirdilər, bu gün də artıq həmin ibadət evlərinin qapıları açıldıqdan sonra onlar bir dərəcədən həmin problemlərin öhdəsindən gəlmək üçün tədrici metodlardan istifadə edəcəklər. Kütləvi ibadətlərdə ara məsafələri gözləniləcək. Digər gigiyenik qaydalara təbii ki, yənə də riayət olunacaq. Bu şəkildə biz davam edərək, gələcəkdə artıq tamamilə bu virus davasından qurtulacaq və tam azad və rahat şəkildə ibadətlərimizi ibadət evlərində dərahət həyata keçirə biləcəyik".

Arzu Elsevərqizi

Ermənistanda hakimiyyətdaxili narazılıqlar artır

miz məlumatata görə, öten gün bəziləri Paşinyana açıq mətnlə bunun mütləq uğursuzluq olduğunu və ölkənin həqiqətən yaxınlaşan müharibə təhlükəsi ilə üzləşdiyini söyleyiblər. Ancaq narazıların bəziləri məsuliyyəti götürmək və gələcəkdə siyasi bir cəsəd halına gəlməmək üçün problemlərdən qaçmaq üçün sadəcə susurlar. Bunlar Paşinyanla razılaşmayan, ancaq üşyan etməkdən qorxanlar və ya onlar üçün mandat və yüksək maaş, mü-

Naxçıvan nümayəndəliyinin rəhbəri səfirlə rəyi müzakirə etdi?

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bakı-dakı daimi nümayəndəliyinin rəhbəri Bəxtiyar Əsgərov Serbiya Respublikasının Azərbaycanda yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Draqan Vladislavljeviçlə görüşüb. Daimi nümayəndəlikdən SIA-ya bildiriblər ki, görüşdə ölkələrimiz arasında bir çox istiqamətlərdə, xüsusi siyasi, iqtisadi, mədəni sahələrdə münasibətlərin, dostluq və əməkdaşlığın inkişafı, Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə əlaqələrin genişləndirilməsi, regional vəzivət, qarşıda duran vəzifələr, qarşılıqlı rəsmi səfərlər və digər mövzular etrafında müzakirələr aparılıb.

kafatlar daha vacib olan "addımlayanlar"dır. Qəzeti mənbəsinin verdiyi məlumatata görə, Paşinyan ona qarşı çıxanların davranışından çox əsəbileşir və komandasında belə şeylərlə qarşılıqlına görə peşman olduğunu da söyləyib. Bu hal seckii siyahısının "düzəldilməsində" də böyük rol oynaya bilər. Yeri gəlmışkən, nəşrin mənəbələrinin xəbər verdiyi kimi, mütənasib siyahının "aşağı" hissəsində olmalı olanlar xüsusi təşviq edilir", deyə qəzet yazır.

İnam Hacıyev

USAİD-in rəhbəri xalqımızı və dövlətimizi təhqir edir və burada iş aparır?

Birbaşa Corc Sorosun nəzarətində olan, eləcə də ABŞ-in maraqlarını ifadə edən USAİD-in yeni rəhbəri Samanta Pouerin bütövlükde Türk dünyasına aşkar nüfreti barədə kifayət qədər məlumatlar vermişik. SIA olaraq bu dəfə hiddət doğuracaq daha bir faktı araşdıraraq təqdim edirik.

Onu da xatırlatmaq yerine düşərdi ki, Samanta Pouer ictimai-siyasi fealiyyətdə olduğu bütün dövrlərde Soros tərəfindən maliyyələşib, hətta jurnalistikadakı işi zamanı, yəni hazırlığı mövqeyinə qədərki vaxtlardan onun amerikalı milyarderin sevimliyi olması kimsəyə sərr deyil. Eyni zamanda, Pouer daima sorosçuların rəsmi fealiyyətini eks etdirən ABŞ demokratlarının aparıcı fərdi olaraq onların iqtidalarının administrasiyalarında çoxsaylı istiqamətlərdə fealiyyət göstərib və göstərir.

O, saxta erməni soyqırımı haqqında yayımlanan filmde türkləri “faşist” adlandırıb!

Qondarma erməni soyqırımının tanınması proseslərinən başlayaraq indiyə qədər türkofobiya, ya da ermənipərest xarakterli bütün layihələrin icraçısının da bu adam olduğunu faktları, dəliyələr isbat edilib. Misal üçün, o saxta erməni soyqırımı haqqında yayımlanan filmde türkləri “faşist” adlandırıb. Amma bu da son deyil..!

Ən acıncاقlı və hiddət doğuran məsələ budur ki, Samanta Pouer 24 aprel tarixində qondarma erməni soyqırımının tanınması gününü özünə ayrıca - özəl gün kimi qəbul edib, hətta “ikinci ad günü” olaraq adlandırıb (?!).

Vətəninə, dövlətinə, ölkə başçısına sadıq, bağlı olan istənilən azərbaycanlı “RƏDD OLSUN USAİD!” şurərini səsləndirər, inanın ki, səsləndirər!

İndi isə bu erməni yanlışının videogörüntü vasitəsi ilə birbaşa Azərbaycana, dövlətimizə və xalqımıza qarşı əsaslı ittihamlarla çıxış etməsi, hətta təhqirli ifadələr işlətməsi ümumiyyətlə anlaşılan deyil. Həmin videoyu izləyen və Vətəninə, dövlətinə, ölkə başçısına sadıq, bağlı olan istənilən azərbaycanlı “RƏDD OLSUN USAİD!” şurərini səsləndirər, inanın ki, səsləndirər!

Erməni siyasətçi: “Seçkilərin ləğvi məsəlesi müzakirə edilməyib”

Sərhəddəki vəziyyətə görə Ermənistanda erkən parlament seçkilərinin ləğvi məsəlesi müzakirə edilmədi. SIA

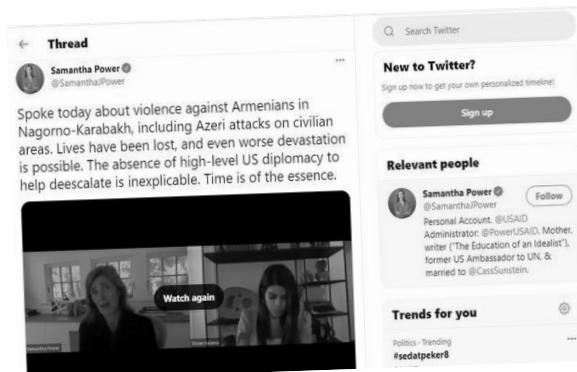
Ermənistana məxsus mətbuat səhifələrində yayımlanan məlumatla istinadən xəber verir ki, bu barede hakim “Mənim addım” rəhbəri Lilit Makuns çərşənbə günü jurnalistlərə verdiyi açıqlaması zamanı deyib. Onun sözlerinə görə, erkən seçimlərin 20 iyunda keçirilməsi planlaşdırılır.

Qeyd olunur ki, bununla yanaşı bəzi müşahidəcilərin və siyasetçilərin fikrincə, Sünik və Qeqarkunkidəki vəziyyət səsvermenin ləğv olunmasına səbəb da ola bilər. Hakim fraksiya rəhbəri səlahiyyətli strukturların sərhəddəki vəziyyəti sabitləşdirmek üçün elindən gələni edəcəyini gözləyir.

“İndi seçimlərin ləğvi ilə bağlı müzakirələr aparılmışdır. Hərbi vəziyyətin tətbiqi və seçimlərin ləğvi məsəlesi müzakirə edilmir”, deyə Makuns bildirib. O, səlahiyyətli strukturların vəziyyəti sabitləşdirmək və böhranı həll etmək üçün əllerindən gələni edəcəyinə ümidi etdiyini də bəyan edib.

Inam Hacıyev

Bu həmin Samanta Pouerdir ki, Sorosun dəstəyi ilə yüksək mövqelərə qalxıb, indi də qurumun Azərbaycan üzrə əməliyyatlarına rəhbərlik edir, həddini aşır!

Azərbaycan xalqının və dövlətinin 44 günlük Vətən mühərbiyəsində torpaqlarının erməni işğalından azad etdiyi ərzəfdə bu fərd faktiki olaraq dezinformasiyalarla dünya ictimai rəyinin fikirini anti-Azərbaycan xarakterli cinaha cəlb etməyə çalışıb.

Samanta Pouer
Azərbaycana qarşı
təhqir dolu fikir:

“Bundan da betər barbarlıq mümkündür”

Videonun əvvəlində isə erməni aşığı Samanta bunları yazıb: “Bu gün Dağlıq Qarabağ ermənilərinə qarşı zorakılıq haqqında danışdım, o cümlədən azərilərin (!) mülki ərazi-lərə hücumlar haqqında. Həyatlar itirilmişdir, və bundan da betər barbarlıq mümkünür. De-escalasiya üçün ABŞ-in yüksək səviyyəli diplomatiyasının olmaması anlaşılmazdır. Zaman son derece ehemiyəttidir.”

Videoya aşağıdakı linkden baxa bilersiniz:
<https://twitter.com/SamanthaJPW/status/1313652830142492673>

Məgər bir fərdin bize - dövlətimizə, xalqımıza qarşı bundan artıq düşməncilik münasibətini sübut etməyə ehtiyac qalırmış! Axi, fakt budur ki, Samanta Pouer birbaşa demokrat administrasiyasının adamıdır ve onun dediyi her kəlmə, her ifadə rəsmi hesab oluna bilər. Üstəlik, o, USAİD-in Azərbaycandakı fealiyyətinə birbaşa (!) nəzarət edir, koordinasiya işlərini həyata keçirir, plan-tərtiblər qurur və s.

Və belə olan halda ona dövlətimizi, xalqımızı təhqir dolu ifadələri ile hədəfə alması əxtiyarının kimlər tərəfindən verilməsi ister-istəməz suallar doğurur.

Suallar yaranır ki, USAİD-in Azərbaycanda qalmasını destəkləyen qüvvələr kimlərdir? Axi indi bu “xanım” USAİD-in rəhbəridir və bizim Vətən uğrunda, torpaqlarımız uğrunda canları verən övladlarımızı “vəhşisi” (!!!) adlandıran bu sərsəm ünsürün rəhbərlik etdiyi təşkilatın axı sonrası vaxtlarda ölkəmizdə qalmasına nə zərurət var? Ya da USAİD-in Azərbaycanda nə işi var? Artıq USAİD-in ölkəmizdən rədd olub-getməsinin vaxtı çatmayıbmı? Yoxsa bu sorosçu qrup və onun rəhbəri bundan sonra da bizləri təhqir hədəfinə getirməyə davam edəcək?!
Rövşən RƏSULOV

Avropa İttifaqı kimə qarşı sanksiya qəbul etməlidir?

RÖVŞƏN
rovsen.rasulov@mail.ru

Ermənilər öz ənənəvi düşüncə tərzləri ilə hələ də elə sanırlar ki, bütün dünya onlar “nazi” ilə oynamalıdır və hətta dönya-nın istenilən nöqtəsində baş verən müxtəlif olayları dərhal özləri ilə müqayisə edirlər. Bu dəfə onlar özlərini Belarusla əlaqələndiriblər. Daha dəqiq dəsək, içində müxalifətçi (əsində isə qiyamçı və təxribatçı) olan təyyarənin endirilməsi məsələsində özlərinə əl qatıblar ki, necə olur, içində müxalifətçi olan təyyare endirilər-endirilməz Avropa İttifaqı dərhal sanksiyalar qəbul edir, amma 44 gündə işğalçı, terrorçu, cələlad və qatıl erməni quldurlarının burunları ezi-ləndə, Azərbaycan öz torpaqlarını azad edəndə eyni addım atılmadı, yəni sanksiya verilmədi? Bəli, buna həyəsizlik deyilər ki, o da təəssüf ki, təleyin hökmü ilə biza qonşu olan ermənilərin əbədi xisətlərində mövcud olan məsələdir. Erməni millətçi şövinistləri hələ də elə sanırlar ki, Ermənistan dünya üçün vacib bir məkandır.

Yeri gəlmüşən, o da əbəs deyil ki, tibb elmində ayrıca olaraq erməni şizofreniyası deyilən xəstəlik haqqında bəhs olunur. Mahz bu şizofreniya erməni millətçi-şövinistlərinə etrafda baş verənlər etinə etmədən yalnız öz psixik xəstəlikləri çərvivesində hərəkət etmələrinə imkan yaradır. Bu baxımdan, 44 gündən sonra (hətta əvvəller də) bu məxluqlar hesab edirlər ki, onlar “günahsız keçi”, bizlər isə “aqressoruq”...

Yaxud, daşnaklar deyirlər ki, ədalət yoxdur, və əsli-də, düz deyirlərmiş! Ədalət ona görə yoxdur ki, Ermənistan 30 il boyunca Azərbaycanın torpaqlarını işğala məruz qoyublar, milyondan çox azərbaycanlıları öz tarixi torpaqlarından qovub-çıxarıblar, Qarabağda hər şeyi hər yerde talan ediblər... Və bu vəhşiliklərə qarşı bir dənə də olsun sanksiya irəli sürülməyib. Bax, buna görə ədalet yoxdur.

Bəs Azərbaycana qarşı nəyə görə sanksiya irəli sürülməlidir? Ona görə ki, öz torpaqlarını azad edib? Terorçu və quldur dəstələrini ərazilərindən qovub? Sanksiyaları buna görəmə tətbiq edəcəklər Azərbaycana?

Və...

Və bu gün dünyanın düzəni dəyişir və Ermənistanın saldırdığı hay-həşirlərə, isterikalara hər kəs gözünün ucu ilə də olsa baxır. Çünkü Ermənistan bugünə qədər dünyaya o qədər yalanlar danışır ki, artıq kimsənin onlara inam-etişəri qalmayıb. İndi hər kəs bilir ki, əger Ermənistan onun “xətrinə” dəyişdiyini deyirse, demək ki, hər şey tam əksinədir. İndi, Avropa İttifaqı kimə qarşı sanksiya irəli sürmüldür?

Koronavirusa yoluxanlar bunları etməlidir

müalicəyə başlanırsa xəstəlik ümumiyyətlə müvəqqətidir”.

Hərəkət edin

Koronavirüsün ləxtalanma riskini artırlığını vurğulayan həkim sözlərinə belə davam edib: “Ayaq damarlarında ləxtalanmanın inkişafı və daha sonra bu ləxtanın ürək vəsiti pulmoner venaya doğru irələməsi nəticəsində ölümçül pulmoner emboliya hallarına daha çox rast

gəlirik. Diaqnoz qoyulduğda müalicəsi çətindir. Dərmanlar iynə şəklinde verilir. Koronavirusdan sağ çıxan insanların aktiv olmalarını, bir yerde dayanmamalarını və bir neçə ay aspirin istifadə etmələrini tövsiyə edirik”.

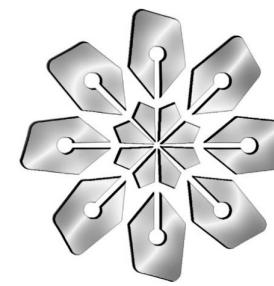
Ürək xəstəlikləri gənclərdə də olur

“İnsanlar koronavirus səbəbiylə xəstəxanaya gəlməkdən qorxurlar və bu səbəbdən bəzən müalicələrini təxirə salırlar. Diabet, yüksək təzyiq və sıqaret risk faktorlarıdır. Bu risk faktoru 40 yaşdan yuxarı olan insanlarda daha çox görülür. Lakin, 40 yaşın altındaki infarkt hallarına da rast gəlirik. 20 yaşlarında angioqrafiya xəstələrimiz var. Bu gənclərdə də görülebilər”.

Ayşən Vəli

Uşaqlarınızı tərbiyə etməyin...

...onsuz da sizə oxşayacaqlar

"Uşaqlar bizim gələcəyimizdir"- bu məşhur devizi də tez-tez eşidirik, gələcəyimiz olan uşaqların zoraklığa məruz qalmamasını da, əzizlənməsini də. Gələcəyimizin qurucularını həremiz bir cür tərbiyə edirik- kimimiz sözə, kimimiz kötekla. Bu yazımızın mövzusu uşaqların necə tərbiyə edilməsi barədədir.

Zoraklıq narkotikadır?

Psiyoloqlar bildirir ki, zoraklıq bir növ asılılıq kimidir, bir neçə dəfə tətbiq eden sonra bu vəziyyətə alışır, zoraklıq etməsə dura bilmir. Hətta, psixoloqlar zoraklığı heroinə bənzədir, amma zoraklıq tətbiq edən bu həddə qədər keçdiyi yol var. Əvvəlcə, tiryek çəkən bir narkomanın zamanla bununla kifayətlənmeyib daha sərt narkotik vasitələrə əl atması eynilə xırda şillərlər, dümsüklemələr və çımdıkləmələr uşağını tərbiyə etmək istəyənə bənzeyir. Zamanla o şillərlər, dümsük və çımdıkləmələr böyüyür, daha qəddar vasitələrlə əvəzlənir.

Əger konkret olaraq ifadə et-sək, zoraklığı tiryeklə, nəticəsi olan cəzalandırma sistemini də narkomaniya ilə müqayisə edə bilərik. Valideynlər zoraklığa əvvəllər yavaş-yavaş meyillənir, ləp tiryekə meyil edən yeniyetmə kimi. Valideyn sonralar bununla kifayətlənmeyib zoraklığını daha qəddar formada göstərir, uşaqa cəzalar tətbiq edir. Lakin bir qədər sonra əməlindən peşman olur, "kaş belə etməyəydim" deyir. Eynilə heroini qəbul edib, onun verdiyi "ləzzəti" dadib, ayıldan sonra bir narkomaniın "kaş ki, bunu etməyəydim" deməsi kimi..

Cəza nədir?

Təessüfləndirici bir haldır ki, indi uşaqlar tərbiyəsində ən çox əl atılan üsul "cəza"dır. Psixoloqlar övladına cəza tətbiq edən valideynlərə birinci bu suali ünvanlaşdır: "Ətrafiniza baxın, döymeklə, cəza verməklə adam olan bir uşaq gördünümüzü?".

Cavab həmişə "görmedim" olur, cüntki döyürlərək, söylərək, zoraklığa məruz qoyaraq uşağı tərbiyə etmək olmaz. Əger konkret olaraq fikrimizi ifadə etməli olsaq, o zaman cəzanı belə açıqlaya bileyik: "Cəza, düzəlmək üzrə olan bir uşağın yenidən pis davranışın göstərməsinə, içindəki "pis uşağın" baş qaldırmışına stimul yaranan səbəbdür".

Valideynlər cəza verməyə adətən uşağı künçə qoymaqla başlayırlar. Əvvəller üzü divara qarşı qoyulan uşaq buna narazılıq edir, durmaq istəmir, amma zamanla alışır. Bir müddət sonra üzü divara durarkən əllerini də yuxarı qaldırmalı olur, cüntki valideyn bu dəfə bir qədər çox qəzəblənib- 2-ci mərhələyə keçilib. Sonrakı etapda üzü divara, əller yuxarıda və tək ayaq

üzerində durmalı olur- bu, 3-cü mərhələdir.

Sonrakı mərhələləri zənnimə deməyə ehtiyac yoxdur. Əvvəlcə bir şillədən başlayır, sonra 2, 3 və daha çox şillə, qulaq dartma, saçlarıni çəkmə, əllerinə vurma. Vəziyyət getdikcə pisləşir, valideyn daha əllerinə güvənmir, uşağa cəza verəndə başqa cisimlərdən istifadə edir. İlkən vaxtlarda uşağın arxasında atılan bir ayaqqabı, hansısa bir oyuncağı, televizorun pultu, stol üstündəki qəndqabı, stəkan olur. Amma vaxt keçdikcə valideyn bununla da kifayətlənmir, indi mə-

belə etdiyinize təeccüb edir. Belə uşaqlar isə gələcəkdə hər şeyin yalnız zoraklıq sayəsində mümkün olduğunu inanırlar. Bunun nəticəsidir ki, həmin uşaqlar böyükən valideyn olduqları zaman onlara göstərilən zoraklılığı öz uşaqlarına tətbiq edirlər.

Psiyoloq deyir ki, valideynlər çalışmalıdır ki, uşağın həm atasını, həm də ailənin başqa üzvləri ilə münasibəti sağlam olsun: "Uşağa özündən böyükərlər istədiyi kimi reftar etməye icazə verdiklərindən onlar böyükərin saçınlıdartr, əllerindəkini isteyirlər. Ana

bəxdəki "köməkçilər" işə düşür, böyük taxta qaşıq, oxlov... və bu cür valideynlər bütün bu üsulları "cəza" adlandırmışqalə övladlarına "tərbiyə" verməyə çalışırlar.

Zoraklıq uşağı zorla yedirməkdən başlayır

Psiyoloq Zamin Ramilovun fikrincə, zoraklıqla nəyəse nail olmaq mümkün deyil, üstəlik, səhəbət uşaq psixologiyasından, uşaq tərbiyəsindən gedir: "Uşaqların tərbiyə etməyin əsas şərti budur ki, uşağa yalan danışmayasan. Uşağının hər zaman doğru danışmasını istəyən ana özü yalandan uzaq olmalıdır. Körpəyə ilk baxışdan sızə xırda görünən yalanları deməkə özünü də bilmədən onu yalana öyrədirsiniz. Bir çox valideyn var ki, uşağı zorla yedirir, zorla yatırır. Uşağı heç vaxt məcburən yedirməyin.

Əksər analar körpələrinin az yeməyindən narahat olur və onu cox yeməyə məcbur edir. Bu zaman uşaq anadan sevgi yox, zoraklıq görür. Cüntki o, anlamır ki, siz onu yedirməkə onu sağlam böyütmək niyyətinidəsiniz, o, sizin niye

isə bunlara şıltaqlıq kimi baxır. Lakin uşaq böyükən kimi bu xasiyyəti birdən-birə qadağan edirlər. Uşağa elə gəlir ki, onunla ədalətsiz rəftar edirlər. Buna görə o tərslik edir və sözə qulaq asmr. Əvəzində valideyn uşağı cəzalandırır.

Dəcəllərlə necə rəftar edək?

Düzdür, bir çıxumuzun övladı həddindən artıq dəcəldir, hiperaktiv adlandırılaraq, çətin tərbiyə olunan tipdəndir. Zoraklığa əl atmağımızı, cəza verməyimizi də çox vaxt bununla əlaqələndiririk. Tərbiyə vermək deyəndə bir çıxunun ağlına ilk olaraq cəzalandırma gelir. Hələ el arasında belə bir məsələ var, "qızını döyməyən, dizini döyər". Burda "döyməyən" sözünü dırnaqda qəbul edib, tərbiyə verməyən kimi anlamaq lazımdır, cüntki elə bu mənada da deyilir.

Əslində, tərbiyə etmək və cəzalandırmaq bir-birindən çox fərqli anlayışa malikdir. Tərbiyə, uşaq müsbət davranışların aşilanması, özünü aparma qaydaları, başqlarına münasibət, ətraf aləmə sevgi kimi dəyərləri özündə birləşdirir. Cəzalandırma isə mənfi mənə ve-

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
"Gender, ailə və demografiya məsələlərinin işıqlandırılması" istiqaməti
çərçivəsində hazırlanıb*

Bu, uşağın xoşladığı şirniyyat və ya kicik bir gəzinti ola bilər. Uşağı pul və başqa qiymətli şeylərlə mükafatlandırmaq qəti olmaz. Bu, uşaqla rüşəfətxorluğun formalaşmasına gətirib çıxarır. Zaman keçdikcə, artıq uşaq rüşvət verməsə hansısa bir işi etməyəcək".

Cəzalanmaya gəldikdə isə psiyoq deyir ki, fiziki cəzadan söz gedə bilməz: "Uşaq ne qədər fiziki təzyiq görə, o qədər tərsəşir və deyilən sözün əksini edir. El arasında deyilən kimi, "döyülen uşaq sırtıq olur". Cəzalandırma yalnız bu cür mümkündür - uşağın öyrədiklərinə, xoşladiqlarına qısa müddəlli qadağa qoyma".

Validen əvvəlcədən xəbərdarlıq etməlidir, məsələn, bunu etsən səni bir günlük cizgi filminə baxmaqdan məhrum edəcəyəm və ya xud, bazar günü gəzintisine getməyəcəksən. Ən vacibi odur ki, valideyn sözünə əməl etsin. İster bu, mükafatlandırma olsun, ister də bəhs etdiyimiz cəzalandırma. Əks halda, uşaqla inam itir və gələcəkdə valideynin hec bir sözünə əməl etmir".

Düzungün tərbiyə üçün əsas şərtlər hansılardır?

Mövzumuza yekun olaraq əksər psixoloqların məsləhət gördüyü ən əsas məqama toxunmaq istəyirik. Uşağın düzgün tərbiyəsinə 3 vacib şərt var:

Uşağa lazımı qədər vaxt ayrılmalıdır. Valideyn savadlı və diqqətli olmalıdır. Ən vacibi, özün nümunə olmalıdır.

Yalnız bu şərtlər olduğu təqdirdə yuxarıda qeyd etdiyimiz tərbiyə metodları müsbət nəticə vere bilər. Əks halda, düzgün tərbiyə edilməyən uşaq həm öz ailəsi, həm də cəmiyyət üçün probleme çevriləcək. Buna heç cür yol verməməliyik.

Uşaq tərbiyəsi çox çətindir, xüsusən də indiki dövrde. Uşaq tərbiyəsində 3 faktorun rolü var - ailə, ətraf mühit və genlərlə ötürülmüş fərdi xarakterlər. Bu 3 faktor arasında hansı güclü olsa, o təref qalib gələcək. Valideyn çalışmalıdır ki, digər ikisini üstələsin. Bunun üçün də, ilk növbədə, özümüz uşaqın nümunə olmalıdır. Bu, o deməkdir ki, əvvəlcə özümüzü tərbiyə edib, sonra uşaq tərbiyə verməliyik. Məşhur bir ifadə ilə desək, "uşaqınız tərbiyə verməyə çalışmayıın, onsun da sizə oxşayacaqlar".

Lale Mehrali

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

27 may

Ses

Dibala "Atletiko"ya keçir

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

Dr Myasnikov kolbasa və sosiskanın niyə xərçəng yaratdığını açıqladı

"Rusiya 1" telekanalında həkim və televiziya aparıcısı Aleksandr Myasnikov bildirib ki, kolbasa insanlar üçün ölümcül məhsuldur. Kolbasanın "xərçəng" yaratdığı haqda xəbərdarlıq edən mütəxəssis qeyd edib ki, bu məhsulların reklamını qadağan etmək lazımdır.

Kolbasa niyə təhlükəlidir

Kolbasanın tərkibində sodium nitrit var ki, bu da xərçəngin yaranma riskini artırır. Əlavə olaraq, kolbasada trans yağıları və şekerler olduğu üçün ÜST mütəxəssisləri 2015-ci ilde kolbasaları kanserogen kimi təsnif etdilər. Bəzi sənaye eti növləri, Myasnikova görə, yetişmə mərhələsində belə böyüme hormonları və antibiotik dozasi alır.

Teledoktor qeyd edib ki, kolbasa və sosiska istehlakı kişilərdə erektil disfunksiyaya da səbəb olur.

Həkim kolbasa və sosiska məhsullarını qida rasionundan kənarlaşdırmağı məsləhət görür, əvəzinə bişmiş et, təsərrüfat məhsullarını və ya yaşlı pendirdən istifadə etməyi tövsiyə edir. Myasnikov, aq çörəyin əvəzinə tam taxıldan olan məhsullarla əvez olunmasını təklif edir.

Elçin

"Nar+" tətbiqinin yüklenmə sayı yarımlı milyonu ötdü!

Rəqəmsal kanallarla müştəri xidmətlərini abunəçiləri üçün daha rahat və elçatan edən "Nar+" tətbiqinin istifadə edənlərin sayıda xüsusi artım qeydə alınır. Gündəlik olaraq tətbiqdə yararlananların sayıda 127% artım müşahidə olunub. Hesabla rəqəmsal nəzarət imkanı veren "Nar+" tətbiqinin yüklenmə sayı artıq yarımlı milyonu ötbür.

Xidmətdən istifadə edənlərin sayına görə paytaxt Bakı 60%-lik göstərici ilə ilk sıradadır. 2-ci yerde isə Sumqayıtda yaşayan abunəçilər dayanır.

Qeyd edək ki, müştəriyönümlü strategiyanın bir hissəsi olan "Nar+" tətbiqi abunəçilərə Çağrı Mərkəzlərinə müraciət etmədən bir çox mühüm əməliyyatları yerinə yetirməyə imkan verir. Tətbiq vasitəsilə yeni internet paketini sıfırı etmək, təriflər haqqında məlumat eldə edib, ən uyğun tarife qoşulmaq, mövcud tarifi dəyişmək, hesab üzrə izahlı qai-me eldə etmək, eyni zamanda vahid platforma üzərində 5-dək hesaba nəzarət etmək mümkündür. Statistikaya əsasən, abunəçilərin "Nar+" tətbiqində en çox müraciət etdiyi funksiyalar balans və bonusların yoxlanması, internet paketlerinin sıfırı, yeni tarifin aktivizasiyası və ya dəyişdirilməsi.

"Nar+" tətbiqini App-Store və PlayStore-dan yüklemək mümkündür.

Tətbiq haqqında daha etraflı məlumatı <https://www.nar.az/plus/sehifesinden> eldə edə bilərsiniz.

Saç tökülməsinin səbəbləri nədir?

sonra lazım olduqda mütəxəssisden kömək istəməli-
dir. Çünkü etrafdan yalnız eşidilən məlumatlar xəstələ-
rin vaxt itirməsinə səbəb ola bilər.

Lətifə Abdıyeva

Bir manatlıq taksi taksilər yığışdırılır?

təkcə yol polisi ilə əlaqədar deyil. Aidiyyatı qurumlarla birgə bu həyata keçirilməlidir. Yeni taksi fəaliyyəti ilə məşğul olanlar üçün normal şərait yaradılmalı, eləcə də sərnişin daşımada yüksək gedış-geliş məsəlesi təmin edilməli və paralel inzibati tənbəh tədbirlərinin görülməsi nəzərdə tutulur.

Vaqif Əsədov həmçinin qeyd etdi ki, vətəndaşlar qeyri-qanuni taksi fəaliyyəti

i lə məşğul olanlardan və 1 manatlıq taksi ilə hərəkət edənlərdən imtina etsinlər. Ancaq BNA-nın nəzarətində olan sərnişin daşımı ilə məşğul olanların köməyi ilə hərəkət etməyə üstünlük verisinlər.

Arzu Elsevərqizi

Bir manatlıq taksi fəaliyyəti ilə məşğul olanlar üzrə çox ciddi nəzarət ediləcək və qanunvericilik qarşısında cavab vermələri üçün sənədləşdirmə aparılacaq". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında Bakı Şəhər Baş Dövlət Yol Polisi idarəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi polkovnik Vaqif Əsədov deyib.

Onun sözlərinə görə, bu nəzarətin və ya inzibati tənbəh tədbirlərinin keçirilməsi

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müaviləri:

Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
Tel: 598-33-90 Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müellifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet "Ses" in komputer mərkəzində yığılır, sahifələrin "**Azərbaycan**" nəşriyyatında çap olunur.
Qəzetdə AzərTAC, SIA informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 4600